

VI. izvestje
knezoškofijske privatne
gimnazije

v zavodu sv. Stanislava
v Št. Vidu nad Ljubljano
o šolskem letu 1910/1911.

Izdalo ravnateljstvo.

Vsebina:

1. Naglas v šoli. Spisal dr. Anton Breznik.
2. Šolska poročila. Sestavil ravnatelj.

Št. Vid nad Ljubljano, 1911.

Založilo vodstvo zavoda sv. Stanislava.

Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani.

VI. izvestje knezoškofijske privatne gimnazije

v zavodu sv. Stanislava

v Št. Vidu nad Ljubljano

o šolskem letu 1910/1911.

Izdalo ravnateljstvo.

Vsebina:

1. **Naglas v šoli.** Spisal dr. Anton Breznik.
2. **Šolska poročila.** Sestavil ravnatelj.

Št. Vid nad Ljubljano, 1911.

Založilo vodstvo zavoda sv. Stanislava.

Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Naglas v šoli.

Spisal dr. Anton Breznik.

Pouk o naglasu je šola v novejši dobi zelo zanemarila. Ves nauk o naglasu je v predpisani srednješolski slovnici¹ obdelan na — dveh straneh. Pa to bi že še bilo nekaj, ako bi obsegal vsaj ta mali prostor glavna načela o naglasu in bi obravnaval natančno vsaj to, kar spada k njegovemu bistvu. Ali kaj takega se o tem odstavku ne more trditi; nekaj pravil je nepotrebnih, ker ne vsebujejo nič takega, kar bi ne bilo že samoposebi umevno, mnogo točkov pa je naravnost napačnih, ki morejo učencu podreti še te nazore o naglaševanju, na katere bi bil po premišljevanju morebiti sam prišel. Toda pomanjkljivosti tega odstavka se ne čudimo — nazori, ki jih podaja slovnica so stari dve manj kot 50 let in bodo v dveh letih slavili zlati jubilej svojega postanka, odkar jih je v prvič zapisal rajni Janežič, posnevi jih po prvi razpravi o slovenskem naglasu, ki je izšla v Novicah l. 1863. izpod peresa Luka Svetca-Podgorskega! Odstavek je v bistvu ostal z vsemi napakami in pomanjkljivostmi še do danes tak, kakoršnega je sestavil Janežič v 3. izdaji svoje slovnice l. 1864. V dolgi dobi 50 let pa je študij o slovenskem naglasu čudovito napredoval! L. 1870. je pričel objavljati svoje epohalne razprave o glasu in naglasu našega knjižnega jezika veleučeni frančiškan p. St. Škrabec in od l. 1878. do 1895. je priobčeval v Radu jugoslav. akademije v Zagrebu M. Valjavec svoj „Prinos k naglasu u (novo)-slovenskom jeziku“, ki ga je povzel v posebni razpravi: Glavne točke o nagl. knj. slovenštine (v Radu 132. l. 1897.), ki je vredna vsega priznanja. Po teh delih bi bila mogla šolska slovnica prirediti svoj naglas. Ali vse te krasne študije niso mogle omajati zastarelih šolskih pravil; tako se še danes poučuje o naglasu vse kakor pred 50 leti. Danes še vlada bajno naziranje (str. 15, l. c.): „Kateri zlog se naj v slovenščini naglaša, to se ne dá natanko določiti; slovenski jezik je v tem zelo gibčen in svoboden“. Enako je pisal Janežič v 3. izdaji: „Kteri zlog se ima v slovenščini naglaševati, to se sploh ne da ustanoviti; slovenski jezik je v tem neizrekljivo gibčen in svoboden“ (str. 24).

¹ A. Janežičeva Slovenska slovnica. Za srednje šole priredil dr. Jakob Sket, 9. izd. V Celovcu 1906.

O posameznih besedah se uči tole salomonsko modro postavljeno pravilo:

„O naglaševanju posameznih besed pomni sledeče:

a) Enozložnice so kratke, ali pa tudi dolge s potisnjanim ali potegnjenim naglasom“ (nato slede primeri).

b) Dvozložnice in večzložnice imajo naglas navadno na koreniki, pa tudi na obrazilih (slede primeri).

c) S predlogi (jih nekaj naštevaj) sestavljeni samostalniki in pridevniki pomaknejo naglas radi na predlog (slede primeri). Vendar ostaja naglas po mnogih krajih tudi na koreniki“ (str. 15).

To je še vse tako, kakor je zapisal Janežič (str. 24, 25). Kajne, klasična pravila: naglas je pri besedah dolg ali kratek, potisnjen ali potegnjen, na deblu ali na priponi (obrazilu)! Gotovo: Tertium non datur! Ta pravila povedo ravno toliko kakor Levstikov Vremenski prerok Pogodnik, n. pr.:

Medarda naj solnce peče, al' dež kropí,
Za njim je táko al' táko vreme štirdeset dnij.

Ali:

Sveti Vid
Črešenj sit;

Kadar pa niso črešnje hotéle roditi,
Mora brez njih prebiti.

Ali pa:

Sapa, ktera svetega Lorenca zjutraj zbudí,
Ostane ves mesec, ali se pa spremeni! Zbr. sp. II. 58, 59.

Stvar se mora vendar od čisto drugačnega konca prijeti; toda o tem pozneje!

Najlepši dokaz, za koliko je šolska slovnica v 50 letih napredovala, nam podajajo pa zgledi, kateri so naštetí pri dolgem potisnjemem poudarku. V isto vrsto, kakor gredo pravilno besede: Bôg, brâmba, britva, dôm itd. (str. 14), postavlja tudi besede: duša, peti, suša, žaba, želva, ki imajo ravno nasproten, t. j. potegnjeni naglas. Tako se je učilo pred 50 leti, prim. Janežič str. 23, odkoder so natančno prepisani vsi zgledi, napačni in pravilni¹. Torej niti toliko niso dosegli Škrabec, Valjavec in za njima Pleteršnik, da bi se bile vsaj tako očitne napake popravile! Ali zavedati se je treba, da s popravo ni zmirom sreče: „popravlja“ se — lahko na boljše ali pa na slabše. In nekaj takega se je prigodilo tudi naši slovnici. Od Janežičevih časov pa do najno-

¹ Če hočemo biti pravični, moramo dostaviti, da dva primera nista natančno prepisana. Janežič ima na o. m.: peta, zlato, v naši slovnici pa stoji: peti, zlat, izmed katerih nosi drugi zgled pravi akcent, prvi pa ne. Je li to poprava ali tiskovna pomota, se ne dá spoznati.

vejše dobe, t. j. do osme izdaje iz l. 1900. se je govorilo o 4-vrstni intonaciji v slovenščini, kar je popolnoma pravilno; najnovejša izdaja pa je to naziranje popravila in trdi, da je le trojna intonacija, t. j. da slovenščina potegnjenega kratkega naglasa ne pozna. Toda slovenščina ta naglas dobro pozna, poznala ga pa ni naša slovnica — tudi še takrat ne, ko ga je posebe omenjala in je navajala besede, ki ga res imajo (nekatero samo še v narečjih) pri ravno nasprotnem, t. j. potisnjem naglasu: pod ta naglas je štela v 8. izdaji zglede, kakor pèkel, sòva, srèbro (str. 16) ter gòra, vòda, kòsa, kòza, nòga, òsa, ròsa (str. 31) itd.

Drugi dokaz, da se dá „popravljeni“ tudi na — slabše, nam podaja deveta izdaja pri rabi naglasnih znamenj. Na strani 14. izrečno poudarja, da hoče zaznamenjevati s strešico \hat široki e in o ter navaja zglede, ki imajo z malimi izjemami res širok glas, n. pr. pèta, ròka, mòčen, mòra (der Alp), gospòda (die Herrschaft).¹ Toda kdaj je glas širok in kdaj ne, ozir. kdaj se sme to znamenje rabiti in kdaj ne, je izdajatelj slabo zadel in pri tem popolnoma pokvaril načela, katera je on sam še v 8. izdaji in pred njim tudi Janežič še pravilno podajal. V najnovejši izdaji stoji namreč (str. 4):

„Pismenka (!) e nadomešča štiri glasove (!); e je tedaj po svojem glasu četver. Izrekuje se: (točki a in č tukaj izpustimo, ker nas nič ne brigata)

b) kot zaprti ali ozki e, navadno z zaglasnim j ali s predglasnim i, n. pr. breg, dete, mesto, mleko, svet.

c) kot odprti ali široki (!) ê, prav globoko in raztegnjeno, n. pr. pèta (to je res, toda je čisto slučajno, ker je nova tvorba), svèt = heilig, vèzati, pèt, jèža, lèča, srèča“. Le-ta e ni širok, temuč ozek, kakor pri prvi točki, kar bi bil vedel že Pohlin povedati in ga bil imenoval „Schwänzel-e“. Prav tako napačno imenuje in zaznamuje najnovejša izdaja „odprti ali široki ô“ (str. 5) pri besedah, kakor: goba, log, moka, ogor, toča. To novotarstvo je vpeljala šele najnovejša izdaja, ki je s tem pojmovanje širokega in ozkega e in o docela zmešala. Janežič in za njim tudi še 8. izdaja pišeta še pravilno: e se izrekuje:

b) kot namestnik dvoglasnika è, kakor bi mu bil i ali j pritopljen; navadno se izgovarja z zaglasnim j ali s predglasnim i, n. pr. brèg = brejg ali brieg itd.

¹ Urezala se je le pri zgledu: vèdel je (er führte), ker se to naglaša: védel, kar so že starejši slovnici vedeli (Pohlin, Malavašič, Metelko, A. J. Murko) in je prav zaznamenjeval že Valjavec, Glavne točke itd. Rad 132, str. 138. Da je mogoč samo ta naglas, kažeta tudi srbohrvaščina in ruščina: vèo oz. vèr,

c) kot namestnik starega nosnika en, kadar ima naglas (t. j. če je naglašen!) prav globoko in razteglo, n. pr. pēta, svēt, vēzati itd. (Osma izd. str. 5; prav tako tudi Janežič, 3. str. 9.)¹

Nasprotno je poprava v 9. izdaji uspela tam, kjer se je izpustilo konfuzno naziranje „o znamenitem odskakovanju ali primikanju slovenskega naglasa“, ki se je tiskalo še v 8. izdaji, str. 16, 17. Čas je že bilo, da so se konfiscirali čudoviti nauki, ki so sladili življenje slovenskih učencev že od l. 1863., odkar jih je podal Luka Svetec-Podgorski v imenovanem spisu. Seveda posebnega pohujšanja v 50 letih ti nauki niso povzročili, ker jih ni nihče razumel in doumel; če pa je kdo mislil, da jih razume, in jih hotel prenesti v prakso, so mu hitro pokazali — rožičke. Zakaj kar velja le za eno samo naglasno vrsto (prvotni končni kratki naglas se pomakne nazaj!), se je razglašalo kar za ves naglasni sestav vprek: „Naglas se premiče od začetka proti koncu², ali pa od konca proti začetku besede in postaja, čim bliže je koncu, tem ostrejši, in čim dalje je od njega, tem mečji. Tako postane naglas, ki je na zadnjem zlogu oster (predtegel), na predzadnjem mehke (zategel), naglas pa, ki je na predzadnjem oster (!), na tretjem od konca mehke. N. pr. dájem, dáješ, dáje ali dajēm, dajēš, dajē. Tako govorimo: gōra, grēnka, kōsa, mēne, mōje, rōsa, tēbe, ali gorā, grenkā, kosā, menē, mojē (!), rosā, tebē itd.“ (str. 17, v 8. izd.). V resnici je stvar ta: ker je končni naglas kratek, se pomakne nazaj, ne pa narobe. Kar se čuje kot posebnost v nekaj narečjih, to se je obračalo na ves jezik kot trohejski in jambski ritem! „V slovenščini imamo dvojen ritem: trohejski in jambski; prvi stopa pred naglas, drugi pa zanj . . . Trohejski ritem se loči od jamskega samo v ostro kratkih in mehko naglašanih besedah, v ostrih dolgih sta si pa obadva jednaka. Tako n. pr. a) ostre kratke besede: butara, delati, lipa, izgovarja trohejec, kakor da je buttara, dellati, lippa; — jambovec pa deva nekaj doglas še na sledeči zlog, kakor da je: bûtàra, dèlàti, lípà, in zato naglašeni zlog manj ostro izrekuje. b) v besedah, mehko naglašanih, naj so dolge ali kratke, izgovarja trohejec drugo polovico naglašene zloga ostro, kakor da je: glaáva (gláva), greéh (gréh); jambovec pa mehko, kakor da je glaáva, greéh“, str. 17.

Dasi je v slovnici pripomnjeno, da se „jambski ritem čuje po severno-zahodnih straneh, najčisteje po gornjem Kranjskem, trohejski pa

¹ Kako se novejša izdaja „popravlja“, primeri še n. pr., kar se govori pri samoglasnikih a, i, u. Janežič ima n. pr. pravilno: „§ 13. A, vseh samoglasnikov najtehtnejši, imá . . . vselej in povsod svoj čist in poln glas: brazda, glava itd.“ (str. 9). Novejša izdaja pa imajo: „Pismenka (!) a, izmed vseh samoglasnikov najtehtnejša (!), ima vselej in povsod svoj čisti in polni glas“ (str. 4).

² Ni resnično!

je v navadi po južnih in vzhodnih krajih" (ibid.), stavim vendar, da noben dijak ni mogel iz tega spoznati, je li jambovske ali trohejske matere sin! Je pa tudi bilo tistemu, ki tvori z učencem korrelatni pojem, težko uganiti, kaj hoče knjiga s tem reči, ker ne govori vsak „jambovec“ poleg: glaáva, greéh tudi: lipà, bútàra, délàti. Kajti glaáva, greéh govoré vsi, ki imajo muzikalno naglaševanje, t. j. velika večina (zahodnih) Slovencev, dočim naglašajo: lipà, bútàra ozir. bútarà, délàti oz. délàti¹ le v prav malo narečjih: spoznati jih je lahko po posebnem petju (to so slavnoznaní Ribničani, Tolmínci in Ziljani); vse to pa nima z muzikalnim naglasom jambovcev nobene zveze in nima za knjižni jezik nobenega pomena. Nasprotno naglašajo: glaáva, greéh trohejci (t. j. vsi, ki imajo ekspiratorično naglaševanje) pa se jim o naglasu: buttara, dellati, lippa še ne sanja ne. Izgovor buttara (t. j. kratek vokal za indoevropski potegnjeni dolgi vokal) je posebnost ogrskih, vzhodnoštajerskih in nekaterih koroških narečij. Kaj ima zopet to opraviti s knjižnim naglasom, kakor bi ga imela učiti šolska slovnica?

V omenjenem odstavku je obdelano samo splošno pravilo o naglasu, v kolikor spada v glasoslovje. Na naglas oblikoslovja se naša slovnica nič ne ozira in se tudi preje ni. Glede tega se zadovoljuje le z nedolžnim naukom: „Pri sklanjatvi in spregatvi ostaja naglas v obče ondi, kjer je bil v imenovalniku, oziroma v prvi osebi; le redkoma ga splošna raba potisne na kak drug zlog; n. pr. trávnik, trávnikà; potóp, potópa; člòvek, člòvèka; plétem, pléteš, pléte, pléteva, plétemo, plétejo — pletó; učím, úci se!“ (str. 15; isto ima tudi Janežič, str. 25). Naposled priporoča še univerzalno sredstvo, ki gotovo pomaga, če ne škoduje: „Prednost se naj daje tistemu naglasu, ki se opira na najiminitnejši besedni del, na koreniko (v dosedanjih izdajah je stalo tudi še: „in se tudi najbolj ujema z ostalimi slovanskimi narečji“); a vendar le tedaj, kadar splošna ljudska raba ne zahteva naglasa na kakem drugem zlogu. N. pr. mólim, móliti (Boga) — molím, moliti (roko)“.

Da Janežič ni čutil potrebe, zaznamovati naglas pri oblikoslovju, nas mora naravnost osupniti, zlasti če pomislimo, kako skrbno so ga oznamenjevali drugi dotedanji slovenski slovníçarji. Kako obširno ga je obdelal A. Murko v 2. izdaji svoje slovnice iz l. 1843., a docela ga tudi pri prvi izdaji ni prezrl! Koliko pozornosti so mu posvetili tudi Vodnik, Malavašič, Potočnik, zlasti pa skrbni Metelko! Vsi ti pa so se naslanjali na velikega Kopitarja, ki je v svoji slovnici iz l. 1808. podal jako obširen in tako razumno odbran naglasni sestav, da bi ga bil smel Janežič še leta 1854. ali pa tudi pozneje brez skrbi ponatisniti! Zakaj Janežič ni tega storil, je težko razumljivo; gotovo pa je, da je v tem oziru daleč zaostal za slovníçarji, ki so vsi sledili Kopitarju.

¹ Dvojni naglas se nahaja le pri dolgem potegnjenem poudarku.

Kopitar je prvi čutil, da je naglas in ž njim zvezana glasovna kvan-
titeta in kvaliteta¹ integralen del slovenskega oblikoslovja, tako da si slo-
venske oblike brez tega sploh misliti ne moremo. Zategadelj je zazna-
moval s potrebnim znamenjem vsako besedo, katero je obdeloval. Sklan-
jnatve in spregatve ni obravnaval samo po različnih končnicah, temuč
tudi po različnih naglasnih vrstah. Kar je šlo pod eno naglasno vrsto,
je združil v eno celoto; kar pa se je po naglasu ločilo, je dal v po-
seben oddelek. Tako je pri sklanji in spregi nastavil po toliko posebnih
zglede, kolikor je bilo različnih naglasnih vrst, če se prav drugače
po končnici ali obrazilu niso ločili med seboj. Za moški spol ima n. pr.
zglede: rāk — ráka, krāj — krája (str. 222), pōsel — pōsla, bōben —
bōbna, pētek — pētka (str. 225), mōž — možá, bōg — bogá, tát —
tatú (232). Za srednji spol ima: sercé — sercá, délo — déla (238, 239),
tèle — teléta, seme — sémena, imé — iména (240). Za glagol ima vsaj
po dve naglasni vrsti iz vsakega razreda, tako n. pr. délam — igrám,
vrém — jém, mótim — vučím (323); poleg tega se je pomudil pri mnogo
glagolih še posebe in jih mnogo posebe zaznamoval.

Kopitarjev naglas pri oblikoslovju je bil tako dobro pogoden, da
bi se bil imel v šoli poučevati do tega časa, dokler nista nastopila
p. St. Škrabec in M. Valjavec s svojimi novimi študijami, ki bi bile morale
izzvati v šoli dostojno upoštevanje. Ali zgodilo se ni ne eno ne drugo,
razen da je mimogrede Jos. Šuman l. 1884. v svojo šolsko slovnico sprejel
Valjavčeve in Škrabčeve rezultate o naglasu; toda knjiga ni našla mi-
losti v očeh šolskih oblasti, tako da je stara šolska slovnica še nadalje
odvrčala učence od naglasnega pouka. Po tem dogodku sta povzdigi-
nila glas po r e f o r m i že dva moža — prvi je bil sam Nestor slovenskih
naglasoslovcev p. St. Škrabec, drugi pa šolnik prof. Žnideršič — ali
šolska slovnica se v tem pogledu ni nič popravila, pač pa še poslab-
šala. Škrabec je že l. 1895. pisal²: „Slovenska slovnica mora učiti na-
glaševanje vsaj tako obširno kaker gerška, kaker je krepko začela vže
Šumanova „za srednje šole“, pa pred 11 leti (t. j. 1884) seveda še ni
mogla dosledno in enakomerno zveršiti“.

Prof. Žnideršič³ pa je pisal dobesedno: „Was die Akzentlehre
betrifft, so glauben wir, daß dieses wichtige Kapitel bis jetzt noch
eine zu stiefmütterliche Behandlung erfahren hat, trotzdem die Ge-
setze der slovenischen Akzentlehre in der epochemachenden Bear-
beitung des Akademikers Professor M. Valjavec so genau erforscht

¹ Kopitar je po Bohoriču rabil *gravis* za široki *e* in *o* (è, ò), akut pa za
ozki *e* in *o* (é, ó); prim. str. 167 in 210 v njegovi slovnici.

² Cvetje, XIV, 7.

³ Zur Pflege der sloven. Schriftsprache, Görz 1903. S. A. aus dem LIII. Jb.
des k. k. Staatsgymn. in Görz.

sind, wie kaum bei einer andern europäischen Kultursprache (besede Škrabčeve, Cvetje XIV, 7).

Die slovenische Grammatik von Šuman (1884) enthält zwar eine hübsche Anleitung auf Grund der genannten Schöpfung Valjavec' (und Škrabec', op. por.) und auch die Grammatik Janežič-Sket widmet in der neuesten (t. j. osmi) Auflage vier Seiten der Akzentlehre (koliko pa je to vredno, smo v uvodu dovolj pokazali!) . . .

Obwohl wir die Ansicht Stanislav's teilen (to je citat, ki smo ga zgoraj navedli), daß die slovenische Schulgrammatik die Akzentlehre mindestens in dem Umfange lehren soll wie die griechische, so glauben wir, daß auf der Unterstufe eine kurze Einleitung hinreichen würde, die Schüler an die richtige Betonung und Aussprache zu gewöhnen“, str. 14.

Naprej pravi še: „Da es jedoch im Slovenischen viele Worte gibt, die verschiedene Betonung zulassen, so müßte sich . . . (eine) Enquête . . . über eine Normalbetonung aussprechen“, str. 15.

Iz navedenih besed je razvidno, da je reforma pouka o naglaševanju postala živa potreba, ki jo je že marsikdo občutil, in da so premagani vsi pomiselki, ki so se kdaj stavili o potrebnosti in opravičenosti našega naglasa v šoli. Doklej naj se izobražencem še prikriva, katero izmed različnih naglaševanj je boljše in katero slabše; katero starejše in katero novejše; katero nas druží z ostalimi Slovani in katero nas loči od skupnega slovanskega debla?

Tu pa nastane vprašanje, katero narečje ima tak naglas, ki more dati odgovor na vsa stavljená vprašanja? Odgovor na to ne more biti poljuben, temuč more biti resničen samo ta, ki se strinja z zgodovino in stališčem našega knjižnega jezika v njegovi splošnosti. Potemtakem morajo odločevati pri knjižnem naglasu ravno tista načela, ki so v našem knjižnem jeziku že več desetletij pripoznana in v dosedanjem razvoju knjižnega jezika utrjena in od vseh sprejeta. Da bi delal naglas kako izjemo od splošnega pravila, zato nimamo nobenega razloga. Naš knjižni jezik pa sloni na zahodnih slovenskih narečjih, ki nas najbolj družijo z ostalimi Slovani in jih hkrati govori velika večina vseh Slovencev. Potemtakem mora tudi naglas teh narečij veljati za normalni in knjižni slovenski naglas, kar je samo po sebi umevno. Ta naglas pa se hkrati odlikuje še po mnogih prednostih, katerih pri drugih dialektih pogrešamo. V teh dialektih je prvotni slovenski naglas najbolj in najčisteje ohranjen in nas potemtakem najožje veže z naglaševanjem vseh ostalih Slovanov, tako da moremo iz tega naglasa spoznati hkrati naglaševanje vseh ostalih Slovanov, t. j. kvantiteto pri Čehih in Poljakihi ter naglaševanje pri Rusih, Srbohrvatih in Bolgarihi. S tem je imenitnost omenjenega naglaševanja dovolj označena.

Ali so ti principi pravzaprav komu tuji ali neljubi? Faktično se po teh principih že nekaj desetletij ravnamo in jih priznava tudi dr. Ilešič¹, ki bi pa odkazal naglaševanju rad izjemno stanje. Glede principov pravi: „V slovnici se osamosvajamo ter postavljamo na *slovensko* podlago; stoječ na njej pa se zavedamo, da smo *Slovani*“, str. 68.

Dalje pravi: „Vsi naši stari slovnikičarji utemeljujejo važnost slovenskega jezika s sorodnostjo slovanskih narečij in njih razširjenostjo. To razmišljanje se je moralo vsiljevati spričo resnice, da so slovanski jeziki celota polagoma prehajajočih narečij“, str. 68. V tem duhu nadaljuje zopet: „pred vsem je treba in je edino naravno, da se povzdignemo na srbsko-hrvaško stališče“ (str. 80) in dalje: „Šola pripravljaj popolno umevanje srbohrvaščine s slovnico in berivom“, str. 82.

V resnici zlata vredne besede! Toda kako se ti principi vjemajo z njegovim ravnanjem, ko z druge strani stvari, ki nas Slovence z drugimi Slovani, zlasti pa s Srbi in Hrvati res vežejo — odklanja in zameta? V ravno isti knjigi namreč odklanja in zameta stališče slovenske romantike, katera nam je ustvarila prvo znanstveno slovensko slovnico (Kopitar) in na ta način poglobila študij našega domačega jezika, s čimer je bil šele dan pogoj, iz našega lastnega jezika izkopati vezi in žile, ki nas organsko družijo z ostalimi Slovani. V času romantike se je poglobil tudi študij našega naglaševanja; tedaj se je skušalo ne samo oživiti in ohraniti vse, kar se je že od Bohoričevih časov vedelo o našem naglasu, o njega kvaliteti in kvantiteti — temuč to znanje tudi razširiti in spopolniti, kar se je po Kopitarju, Vodniku in Metelku tudi res zgodilo. Vse posebnosti tega naglaševanja pa nimajo samo te veljave, da so znane večini slovenskega naroda, temuč tudi to, da nam po svoji različnosti odpirajo pot do naglasa ter kvalitete in kvantitete vseh slovanskih jezikov. Če poznamo to naglaševanje, poznamo s tem in radice tudi naglaševanje vseh slovanskih jezikov. Ali more potem naša šola s kakim drugim naglaševanjem bolje pripravljati „popolno umevanje srbohrvaščine s slovnico (!) in berivom“? Komur je znano naše naglaševanje, more s tremi, štirimi pravili razumeti in obvladati tudi srbohrvaško naglaševanje. Po vsem tem sodeč bi od dr. Ilešiča pričakovali vse kaj drugega nego da obsoja stališče romantike in imenuje Metelka, ki je postavil v svoji slovnici znamenje za poluglasnik in pridržal razliko med širokim in ozkim e in o — „individualizatorskega duha“, ki se umika ostalim Slovanom (str. 74)! Predvsem bi pa ne pričakovali, da bi zgoraj označeno naglaševanje proglašal kot stvar, ki je „le v enem delu slovenskega ozemlja poznatna in vrhu tega čisto teoretiška“ (!),

¹ O pouku slov. jezika. Sl. Sol. Matica 1902.

str. 50. Če je to naglaševanje čisto teoretiško, potem naj pa kdo išče boljšega, po katerem bo umeril svoj naglasni normal!

In naglasnega normala se vendar tudi njemu hoče! Saj vendar v isti knjigi neizprosno zahteva strogo pravilnost v našem oblikoslovju! Kdor pa zahteva stroge ali pa vsaj tudi neke pravilnosti, mora imeti neki normal, ker brez njega ni pravilnosti. On sam pravi: „Oblikoslovje . . . ima v slovniškem pouku radi svojega praktiškega značaja mnogo prostora. Brez dvoma je vaditi pravilnost oblik (str. 63). Pravilnost oblik pa se ne doseže le s sklanjanjem; treba je marveč neizprosno zahtevati pravilno govorico pri vseh predmetih . . . Pri tem mora učitelj sam imeti to lepo navado, da povsod v šoli in izvun šole govori strogo pravilno (!)“, str. 64. Seveda je pri vsem tem veliko vprašanje, kakšno si on to strogo pravilnost misli in po kakem normalu bi jo on umerjal. Če se svojih besed glede slovnice zaveda, ko pravi, da se v „slovnici osamosvajamo ter postavljamo na slovensko podlago; stoječ na njej pa se zavedamo, da smo Slovani“ (str. 68, prim. zgoraj), potem se mora s stališčem našega naglaševanja skladati in ga odobravati. Označeno naglaševanje ni kaka „čisto teoretiška“ navlaka, temuč živ jezikovni organski člen, ki se je razvijal iz skupne praslovanske korenine v organski vzporednosti z naglaševanjem vseh slovanskih jezikov. Ako pa je pognal iz skupnega praslovanskega naglaševanja, je s tem tudi očitno, da je v organski zvezi s skupnim prvotnim indoevropskim naglaševanjem, ker korespondira kvantiteti ali naglasu mnogih drugih indoevropskih jezikov, posebno litovskega, staroindskega, grškega, latinskega in prvotno-germanskega jezika. Da ima še vse reflekse skupnega praslovanskega naglaševanja in hrani s tem v sebi ključ do vsakega izmed slovanskih jezikov, bodi tu ob kratkem pokazano, ker se to, kako se vse to iz našega naglaševanja spozna, še ni omenjalo.

Praslovanščina in iz nje pognali slovanski jeziki so imeli oziroma imajo štiri (IV) naglasne vrste, od katerih sta dve pri besedah na deblu (a, a') in dve pri besedah na končnici (b, b').

Vzemimo najpreje obe naglasni vrsti, ki ju imajo besede na deblu. V prvo naglasno vrsto (a) spadajo besede, katere so imele v praslovanščini na deblu dolg potegnjen naglas. Te besede imajo zdaj v ruščini, bolgarščini, srbohrvaščini¹ in slovenščini² naglas še na deblu; v poljščini ima to deblo kratko kvantiteto, v češčini pa tudi kratko, razen pri dvozložnih samostalnkih, ki so ohranili staro dolgo kvantiteto.

Po čem spoznamo ta naglas iz slovenščine?

¹ V srbohrvaščini je ta naglas zdaj kratek potisnjen, znak: " .

² V slovenščini je ta naglas dolg, bodisi potegnjen ali potisnjen: ' , ^ .

Maskulina izdajajo ta naglas po kratkem nominativu in dolgih ostalih sklonih, n. pr.:

Dīm — dīma: srbohrvaško: dīm, dīma, rusko: дымъ — дýма, češko: dým — dýma, poljsko: próg — proga.

Enako:

brāt, čās, gad, grah, hleb, hren, kraj, mraz, plug, sir, svat ...

Feminina, neutra in sestavljenke maskulinov pokažejo ta naglas samo v izpeljankah pred dolgim ali pa polglasnim zlogom v končnici; kadar je v izpeljankah na deblu naglas potisnjen, spada beseda v to naglasno vrsto:

N. pr. vrānec, zato: vrāna, srbohrvaško: vrāna, rusko: voróna, češko: vrāna, toda: vranec, vrani, vraník = slov. vrāna, pa: vrānji; poljsko: vrona.

Enako:

brēznik, torej: breza, Glīnce: glina, gōbec: goba, hīšnik: hiša, kāšnat: kaša, krāvji: krava, līpnica: lipa, mērnik: mera, mrēžnica: mreža, plēvnik: pleva, ribnik: riba, slāmnica: slama, sūšnik: suša, srāčji: sraka, žābnica: žaba ...

Neutra: blātnik, blātna vas: blato, lētnik: leto, mēstnec: mesto, pljúčnica: pljuča, žītnik: žito ...

Razume se samo ob sebi, da imajo tudi maskulina potisnjen naglas:

N. pr. mrāzek, grāšek, Lāški (od Lāh, Vlāh), hlēbec, hlēbček, hrēnček, plūžje, plūžnica, sīrnik ...

Adjektiv se pozna po potisnjenem naglasu feminina: čīsta, čīla, mīla, fīha, prāva, slāba, zdrāva ...

Glagol nosi znamenje te naglasne vrste v potisnjenem poudarku sedanjika:

Vēnem, vēnemo:

Srbohrvaško: vēnēm, vēnēmo; rusko: vjānu, vjānemъ; češko: vadnu, vadneme; poljsko: wīędnę, wīędniemy.

Enako: sēdem, vīdim, mīslim, māžem¹ ...

Zgledi za imensko sklanjo: Valjavec, Rad, 132, 121—142; 146—159.

V drugo naglasno vrsto (a') spadajo besede, katere so imele v praslomanščini na deblu dolg potisnjen naglas. Te besede imajo zdaj v ruščini in srbohrvaščini² naglas ravnotam, v bolgarščini in slovenščini³ pa je pomaknjen za en zlog naprej; češčina in poljščina imata kratko kvantiteto na deblu, kar odgovarja slovenščini.

¹ Glej mojo razpravo: Die Betonungstypen des slavischen Verbuns, v Archivu für slav. Philol. 32 Bd., 399—454, naglasna vrsta: a (Stoßtonige Länge).

² V srbohrvaščini je ta glas dolg potisnjen: ^;

³ V slovenščini ostaja ta glas samo na enozložnih besedah, v daljših je pomaknjen naprej, kakovost pa ostaja ista: ^.

Ta naglas imajo le enozložne in dvožložne besede na zadnjem zlogu; v slovenščini se v obeh slučajih spozna po dolgem potisnjenem naglasu:

N. pr. klās, klasû; češko: klas, klasu; poljsko: kłós, kłosu; rusko: kólosъ, kólosa; hrvaško: klās, klāsa.

Enako:

brāv, brēg, cvēt, cēp, glās, glād, hlād, mrāk, lās, mēh, plāz, prāh, snēg, strāh, smēh, svēt, vlāk, žlēb . . .

Neutra:

blagō, hrvaško: blāgo; rusko: bólogo; češko: blaho; poljsko: błogo.

Enako:

drevō, mesō, srcē, senō, testō, zlatō.

Akuzativi ednine, nominativi in akuzativi množine:

rokō, rokē; petē, bradē, glavē, gredē.

Adjektivi: sūh, suhō, suhī, suhē, rusko: suchъ, suchá, súcho, suchój, ája, óje. Enako: hūd, pūst, cēl, gōst . . .

Nadaljnje zglede glej: Valjavec, Glavne točke, Rad 132, stran 189—202.

Vzemimo sedaj naglas na končnici.

V tretjo naglasno vrsto (b) spadajo besede, katere so imele v praslovanščini naglas na končnici, pred njo pa dolg zlog. Te besede imajo zdaj v ruščini in bolgarščini naglas ravnotam; v srbohrvaščini je šel naglas na dolgi zlog nazaj¹; ravnotako v slovenščini, če je bil le-ta končni naglas kratek; če je bil pa le-ta dolg, je ostal na končnici; v češčini in poljščini je dolžina ostala ravnotam.

V slovenščini izluščimo ta naglas tako-le:

Enozložni maskulini imajo dolg potegnjen naglas; isti glas je v njihovih izpeljankah. N. pr.

grēh, grēšnik, zato srbohrvaško: grījeh — grijēha (gréha); rusko: grēchъ, grēchá; češko: hřich; poljsko: kał, kała.

Enako:

hrást, kríž, kōt, králj, Kránj, ključ, lēk, plášč, prōd, polh, Rím, ščit.

Pri ostalih besedah se ta naglasna vrsta spozna po dolgem potegnjenem naglasu na deblu:

N. pr. mōčnik, zato: moka; češko: mouka; poljsko: mąka; rusko: muká, srbohrvaško: múka. V besedah kakor: moka, ruda, trava, krilo, je bil naglas na koncu kratek, zato se je pomeknil nazaj.

Enako:

dúšec: duša, črédnik: čreda, lēšnik: leska, Rúdnik: ruda, trávnik: trava, svēčnica: sveča. Dalje maskulina: pétek, vrábec, Kránjec, kránjski . . .

Nadaljnje zglede glej: Valjavec l. c. 183—189.

¹ V srbohrvaščini je ta naglas dolg potegnjen: '.

Neutra :

vínski, zato: vino, češko: víno, poljsko: prządło, rusko: vinó.

Enako :

krílce: krilo, písemce: písmo, mléčnat: mléko . . .

Glagoli se poznajo po dolgem potégnjenem naglasu: tégnem, imp. tégni, toda tegníte, enako inf.: tegniti. Srbohrv. imper.: tégni, tégnite; ruski: tjaní, tjaníte; češki: táhni, táhnéte; poljski: ciągnij, ciągnijcie.

Nadaljnje zglede glej: Valjavec, l. c., 183—189.

V četrto naglasno vrsto (b') spadajo besede, katere so imele v praslovanščini naglas na končnici, pred njo pa kratek zlog. Te besede imajo zdaj naglas v vseh jezikih ravnotam, kakor besede pod točko III. Razlika je le v tem, da je v srbohrvaščini ta zlog kratek.

V slovenščini se ta naglasna vrsta na prvi mah spozna po tem, ker je vsak e in o širok, česar ni v nobeni drugi naglasni vrsti. Besede te naglasne vrste imajo sploh samo e in o v deblu, poleg tega samo še poluglasnik, ki ima vedno kratek naglas.

Sem gredo :

góra, na góri: srbohrvaško; gòra, rusko: gorá; ósel, óvca, konj—kónja; sélo, bédro, pšeno. Na končnici ostaja dolg naglas: želím, gorím, godím, imp. žéli, góri, zgódi se!, brédem, bredéva ali brédeva; sópem; bérem; hoditi: hódí, hodíte; nósi, žéni se, prósi . . .

Zgledi: Valjavec, l. c., str. 162—169, 177—183.

S tem so izčrpane vse naglasne vrste praslovanščine, razen kratkega debelskega naglasa, ki pa je skoro brezpomemben in v slovenščini podaljšan!

Slovenščina more potemtakem iz svojih glasovnih poga v o v najti pot do vseh slovanskih jezikov, do praslovanščine in s tem do drugih sorodnih indoevropskih jezikov.

Poleg slovenščine se more s tem ponašati samo še srbohrvaščina, ker sta ta dva jezika edina ohranila v svojih refleksi še vse prvotne slovanske znake naglaševanja; vsi drugi slovanski jeziki so bistvene elemente izgubili. Tako sta češčina in poljščina izgubili naglas, a ohranili staro kvantiteto; ruščina in bolgarščina pa sta narobe izgubili kvantiteto, ohranili pa stari naglas. Oboje: naglas in kvantiteto sta ohranili pa le srbohrvaščina in slovenščina; zato moreta tudi samo te dve iz svojega razvitka najti pota do drugih jezikov.

Te znamenite slovenske reflekse pozna¹ še večina naših narečij; zato je izključeno, da bi prišlo do veljave naglasnega normala kako

¹ Resnično težavo prizadeva pri regulaciji naglaševanja pravzaprav le izguba obojne intonacije, t. j. potisnjenega in potegnjenega poudarka. Različnost glede mesta naglasa, t. j. stoji-li naglas na deblu ali na končnici, ne dela nobene težave. Vendar pozna mnogo narečij obojno intonacijo vsaj indirektno, t. j. na ta način,

narečje, ki je ta ali oni znak že izgubilo. V šolo spada popoln naglasni sestav, tako da se morejo naučiti vseh znakov tudi tisti, ki jim od doma kaj manjka. Narobe vendar ne gre, da bi večina zavrgla svoje znake in se s tem dala odrezati od skupnega slovanskega debla. Gotovo pa je, da z enim normalom ni mogoče več različnim narečjem ustreči, in da se morajo pri tem ukloniti marsikatere želje na obeh straneh; vse to se dogaja vsakemu narodu, zlasti pa našim bratom čakavcem in kajkavcem, ki se morajo učiti v šoli pri dveh naglasnih vrstah čisto tujega naglaševanja. Enako se mora skoro polovica poljskega naroda privaditi čisto novim kvantitetam v šoli. Takih in enakih težav pri nas ni. Zato le želimo, da bi se skoraj izpolnila želja p. St. Škrabca, ki je že l. 1870. pisal, da mora naglaševanje, ki je po večini našega slovenskega naroda v navadi, postati tudi naglaševanje našega knjižnega jezika, saj je to naglaševanje tudi „naglaševanje vsega umetnega slovenskega pesništva od Vodnika do najnovejših“ (O glasu in naglasu, Gimn. program v Novem mestu. 1870, 13).

Da se to kdaj doseže, oziroma da pridemo do kakega enotnega, čeprav kompromisnega naglaševanja, kakor ga imajo že vsi Slovani, razen Bolgarov, ki so glede tega še na isti primitivni stopnji kakor mi — da se to doseže, pravim, je dolžna šola uvesti pouk o naglasu kakor ga imajo vsi drugi Slovani. Čehi in Poljaki¹ imajo kvantiteto celo v vsakdanji pisavi, Rusi in Srbi s Hrvati pa se učijo naglaševanja obširno iz — šolskih slovnice, ker ga v pisavi nimajo. Maretičeva Gramatika hrvatskoga jezika, ki je pisana „za niže razrede srednjih škola“, obravnava naglaševanje sklanje in sprege na dolgo in široko, poleg tega akcentuira vsako besedo, ki jo v slovnici razlaga. Še bolj obširno se bavi z naglasom Florschützeva gramatika hrv. jezika, ki je sestavljena za „ženski licej, preparandije i više pučke škole“ (U Zagrebu 1905). Poleg tega prinašajo hrvaška berila tudi akcentuirane sestavke, da učenci vidijo, kako je navadna pisava proti govoru nezadostna in ne-

da razločuje vsaj en naglas, bodisi potisnjen ali potegnjen. Tako n. pr. v poljskem narečju (obsega 18 župnij, Gorenjsko) besede, ki imajo drugod potisnjen poudarek, „pojo“, n. pr. gōspōd = gospōd; besede, ki imajo drugod potegnjen poudarek, govore „mirno“, n. pr. gospodār = gospodār. Narobe pa delajo Tolminci (prebivavci od Tolmina do Predela) in beneški Slovenci; ti „pojo“ besede s potegnjenim dolgim poudarkom, n. pr. lipā, dělātī, jāgodā; druge besede govore brez „petja“. Tako loči intonacijo še ziljsko narečje na Koroškem in nekaj štajerskih narečij. — Obojno intonacijo imajo z nami vred še Srbi in Hrvatje ter Litovci. Izmed starih so jo imeli Grki in stari Indijci; bila je tudi v prvotnem indoevropskem jeziku, a pri drugih narodih se je izgubila. Naša intonacija dobro služi pri grškem pouku, kjer se lahko z našimi zgledi pokaže, kako se je naglašal akut (potegnjeno) in kako cirkumfleks (potisnjeno).

¹ Le pri á, é, ó so Poljaki v zadnjem stoletju mnogo popustili.

popolna in koliko znamenj je še treba, preden se beseda tako natančno zapiše, kakor se govori. Vsega tega potrebujemo tudi mi, in to še v obilnejši meri, ker je naš pravopis še mnogo slabši kakor hrvaški. Bodočih naših šolskih slovnici in beril mora biti skrb, da seznanjeni srednješolci z znanstveno natančnimi Pleteršnikovimi znamenji¹, da bodo znali glasove svojega jezika res zapisati ali da bodo znali svoj jezik vsaj brati. Slovenskega pouka si v višjih razredih srednjih šol brez Pleteršnikovih znamenj sploh misliti ne moremo, ker se more šele z njih pomočjo doseči v našem glasoslovju to, kar se doseže pri hrvaškem pouku z naglasnimi znamenji samimi. Naš človek zna šele s Pleteršnikom v roki toliko iz svojega glasoslovja, kolikor že znata Čeh in Poljak iz svojega, kadar pišeta svoj vsakdanji pravopis, ki je res idealno popoln. Krvava potreba, da se dá srednješolcu Pleteršnik v roke, se čuti posebno, odkar je naš navadni pravopis zavrgel vsa naglasna znamenja, ki so skoro 300 let izraževala različne *e-* in *o-*glasove, in s tem pisavce priganjala, ohraniti si vsaj nekaj znanja o naših glasovih. Zdaj ni niti tega več in naš srednješolec vé o tem veliko manj kakor Bohoričev, Schönlebnov, Kastelčev ali Pohlinov učenček. In v tem položaju naj pripravlja kdo popolno umevanje srbohrvaške slovnice!

* * *

Poskus, kako bi se uvedlo naglaševanje v šolo, je storil pri nas doslej edino le Šuman v omenjeni slovnici. Poleg njega je napisal p. Stanislav Škrabec posebe dva članka, v katerih je pokazal, kako bi se sestavilo naglaševanje v slovensko slovnico sploh. Šuman je obdelal samo naglas pri samostalniku in glagolu, vendar pa to v jako obširni obliki, ki bi še danes zadostovala. Zadostovati pa ne more način, kako je odbiral oblike in kakovost naglasa za šolo in s tem za normalno slovensko naglaševanje. On se ni zavedal svojega namena, da podaja naglas za šolo, kjer je mesta samo bistveno potrebnim oblikam. V slovnico je sprejel vse, kar mu je podaval Valjavec v svojih študijah iz raznih slovenskih narečij, ne da bi bil pri tem izpustil za šolo nepotrebne stare in analogijske nove oblike. Tako navaja n. pr. pri zgledu: voda poleg normalnih oblik tudi nepotrebne stare: nom. vodã, dat. loc. vodĭ; zraven pa bega učence tudi s čisto novimi analogijskimi tvorbami gen. vodě, acc. instr. vodò, pl. nom. acc. vodě, instr. pl. vodamĭ. Ali

¹ Znanstveno popolnejša od Pleteršnikovih so Škrabčeva znamenja, ki znamenjujejo naglašene in nenaglašene zloge, dočim znamenjujejo Pleteršnikova le naglašene zloge. Ali za šolo Pleteršnikova znamenja popolnoma zadostujejo, ker izražajo vse, kar je v glasoslovju bistvenega. Poleg tega so tudi preprosta, pregledna in so, kar je glavno, v navadi že pri vseh znanstvenikih, ki pišejo o našem jeziku. Ker so posneta po Vukovih znamenjih, nas družijo tudi s Hrvati in Srbi.

vzemimo en zgled pri glagolu; poleg normala navaja stari naglas plēti (imp. sg.), zraven pa tudi najnovejše analogijske oblike: plētiva, plētita, plētite (imp. pl.), ki jim v knjigi sploh ni mesta! Take reči je lahko registriral Valjavec, ki je pisal v drugačne namene; šola pa ne sme zaiti v množino akcidenc, da pri tem ne zgreši bistvenih stvari!

P. St. Škrabec je pisal za naglas posebe dva članka: o naglasu, v kolikor spada v glasoslovje v sestavku: „Nekoliko slovenske slovnice za poskušnjo“¹ in pa: Valjavčev „Prinos k naglasu u (novo)slovenskom jeziku in prihodnja slovenska slovnica“², kjer je obdelal prve tri sklanjatve samostalnika. Njegovo delo prinaša popolnoma dovršeno in izbrano gradivo, ki mu manjka samo še — šolske roke, da bi se ga poslužila in ga nazorno razložila. Delo je v historičnem in kritičnem oziru na višku našega naglasnega znanja in obsega sistematičen pouk vsega našega naglaševanja; za šolo bi bil v taki obliki poraben le drugi članek, prvi je pretežak.

Vprašanje, kako naj se obdela naglas za šolo, da bodo imeli učenci od tega kaj koristi, je važno, pa še bolj težavno! Kako naj se priredi, da bodo imeli od njega kak dobiček tudi taki, ki po svojem domačem narečju ne ločijo več dvojne intonacije? Poleg tega je treba prizanašati tudi takim, ki govore sicer sami po muzikalnem naglaševanju, ali so tako nemuzikalnih ušes, da intonacije ne morejo ločiti. Pri vseh teh o intonaciji v šoli sploh govora ne more biti in je tudi vsaka razdelitev naglaševanja po tem principu izključena. Toda če nima vsak ušes za intonacijo, pa ima vsaj oči, da opazi mesto naglasa, t. j. je li naglas na deblu ali na končnici. Tega ne more nihče zgrešiti, zato je mesto naglasa edina točka, na kateri je mogoče zediniti vsa slovenska narečja in na tej podlagi ločiti posamezne naglasne vrste, po katerih se delijo naglašane besede. Naglasne vrste kažejo, kdaj je naglas stalen, kdaj se menja, kdaj pa je svoboden. Po naglasnih vrstah je treba razdeliti vso sklanjatev in spregatev, da ostanejo učencu podobe naglasnih vrst živo v spominu in more sam zase vezati ostale besede s posameznimi vrstami, kakor se skladajo z njimi. Pri vsaki sklanjatvi ali glagolski vrsti bi bilo treba naštetih vse naglasne vrste, da dobi učenec pregled nad različnostjo v naglasu. Tega manjka tudi pri ruskih in srbohrvaških slovnica, ker ne naštevajo toliko vrst naglasa, kolikor jih jezik v resnici pozna; pri tej ali drugi glagolski vrsti ti je naveden kak poljuben zgled naglasa; namesto drugih zgledov pa figurira par besed, ki jih predstavljajo kot „izjeme“ omenjenega paradigmata. Iz tega ni mogoče dobiti pravega pregleda o različnosti naglasa. Naglasna vrsta ima v prvi vrsti namen pokazati, na katerem

¹ Cvetje, XIII., 5 sl.

² Cvetje, XIV., 7 sl.

mestu mora akcent stati: to bi si moral o posamezni vrsti vsak zapomniti; kakšen je ta akcent, je li potegnjen ali potisnjen, bi si po vrhu zapomnili samo taki, ki imajo uho za dvojno intonacijo.

Praktično ni nobenega dvoma, da se dá splošno samo s poukom o mestu naglasa v šoli kaj doseči. Toda s teoretične strani bi se dalo temu prigovarjati, da se pouk na podlagi mesta naglasa ne dá teoretično dosledno izpeljati, ker ne odpade po tej razdelitvi nič naglasnega pouka na glasoslovje, temuč le na oblikoslovje in deblotvorje. Temu ugovoru najlaže odgovorimo s tem, če se mu ognemo in si zraven mislimo, da slovnica ni ustvarjena za to, da bi filozofiji stregla, temuč da bi dijakom kaj v glavo vtepla. Na tem ni veliko, na kateri strani stoji ta ali ona reč, glavna stvar je, da je dobro obdelana. Da bi imelo naglašanje bolj enotno lice, je najbolje, če se obdela skupaj v glasoslovju vse, kar se da o njem splošnega povedati. Tako naj bo tukaj skupaj o kakovosti poudarkov, o različnih naglasnih vrstah in glavna pravila o naglasu pri besedotvorju. Če se to razkosa na več delov, trpi pregled. Ut reprehendant nos grammatici, dummodo intellegant — discipuli, bi rekli s sv. Avguštinom!

V pričujoči razpravi ne mislimo točko za točko izdelati, kako naj bi se v prihodnje pouk o naglasu glasil, temuč hočemo navesti samo nekaj najpotrebnejših stvari, ki spadajo v naglasoslovje šolske slovnice, a jih še ni nihče poudarjal.

V kolikor spada naglas bistveno v glasoslovje, bi bilo treba najpreje omeniti, da mora šolska slovnica učiti tudi četrto vrsto poudarka, t. j. poleg dolgega potisnjenega in potegnjenega tudi kratkega potisnjenega (˘) in potegnjenega (˙). Le-ta nastopa samo pri poluglasnikih (v knjižnem jeziku) in sicer vedno na predzadnjem ali predpredzadnjem zlogu, nikoli pa ne na zadnjem. Tukaj in zopet samo tukaj ima prostor le kratek potisnjen poudarek, n. pr. temã ali tēma (ṭma), steb̄er ali stēber, tem̄en ali tēmen, primekn̄i ali primēkni itd.¹

Takoj v glasoslovju naj se omenijo tudi naglasne vrste, ki jih imajo različne besede. Velike vrednosti bi bilo za poznavanje srbohrvaškega (in ruskega) naglasa, ako bi se naglasne vrste določile na podlagi starejšega naglasnega stanja; to se dá za vse, ki ločijo dvojno intonacijo, na silo preprost način doseči. Jaz mislim, naj bi slovnica podala ta znamenja v posebni opomnji, da bi se na lahek način priučili srbohrvaškemu naglasu vsaj tisti, ki to zmorejo. Naglasne vrste bi se nekako tako-le skicirale: Naš naglas ne stoji na določenem zlogu besed, temuč ga vidimo v nekaterih besedah na deblu, v drugih pa

¹ Več o tem glej razpravo „Slovanske besede v slovenščini“, ponatisk iz „Časa“ 1909. str. 325.

na končnici. Celo posamezne besede imajo v nekaterih oblikah naglas na deblu, v drugih pa na končnici. Ta lastnost naglasa, da stoji zdaj na deblu, zdaj na končnici, se imenuje prosto ali svobodno naglaševanje (svoboden v primeri z naglasom, ki stoji povsod na določenem zlogu, n. pr. v češčini na prvem, v poljščini na predzadnjem zlogu). Vendar pa se prosto naglaševanje ne sme umeti v tem smislu, da more naglas v istih besedah poljubno stati na deblu ali na končnici, temuč je mesto, kjer mora stati, določeno. V resnici svobodno naglaševanje, t. j. da sme naglas stati, kjer hoče, ima v slovenščini le malo besed. Po mestu, kjer naglas stoji, se delijo besede v več naglasnih vrst, t. j. v take, pri katerih je naglas ali vedno na deblu, ali vedno na končnici, ali pa le deloma na deblu, deloma na končnici.

O p o m n j a. Iz mesta, kjer stoji naglas v slovenščini, se dá spoznati tudi naglas za srbohrvaški jezik, ki je našemu zelo soroden.

Pravila in navodila se posamejno po navodilih, ki smo jih postavili na str. 4.

Naglasne vrste so posebno važne pri besedotvorju, kjer je treba zasledovati mesto naglasa v izpeljankah z ozirom na nesestavljene besede. Pravila o naglasu izpeljank so tako preprosta, da jih more vsak razumeti. Tukaj omenjamo le samostalnik, ker glagolske izpeljanke obravnava spregatev zase v dotičnih vrstah.

I. Samostalniki, ki imajo naglas v vseh sklonih stalno na deblu, obdrže naglas na deblu tudi v izpeljankah.

brāt — brāta: brātec, brátov, brátranec, brátovščina, pobrátiti se, pobrátila;

slāma — slāme: slāmnica, slāmnat, slāmnik, slāmnikarstvo;

dělo — děla: dělati, dělavec, dělavnik, dělavniški, dělnica.

Naglas obdrže v izpeljankah tudi tisti samostalniki, ki so imeli naglas prvotno na končnici, a so ga pozneje prenesli na deblo (te vrste naglas se pozna po dolgi potegnjeni intonaciji):

grěh — grěha: grěšnik, grěšnica;

děl — děla: dělec, dělček;

križ — križa: križec, križček, križnik, križevnik, križevniški;

kôt — kôta: kôtnik (ponekod že potvorjeno: kôtnik), kôtnica;

plášč — plášča: plášček, pláščar, pláščarica;

môka — môke: môčnik, môčnica, môkar (kar je že potvorjeno), môkarica;

trāva — trāve: trāvník, trāven, trāvníški;

svěča — svěče: svěčnica, svěčnik, svěčar, svěčarica.

Enako obdrže naglas tudi samostalniki z naglasom na končnici, ako je naglas stalno na istem mestu:

seljān — āna: seljānski;

pijān — āna: pijānski, pijānec, pijānčevati, pijānost;

kóžuh — úha: kožúšček, kožúhar;

pótok — óka: potóčnik, potókar, potóčnica.

Izjema: Izpeljanke na -ál, -álo, ilo, it, iv itd. imajo naglas navadno na končnici.

II. Samostalniki, ki v sklanji naglas premikajo (ali ga vsaj morejo premikati), imajo v izpeljankah naglas na tisti končnici, na katero ga premikajo.

góra — goré: gorica; odtod dalje: goričica, goričnik, goričnica;

vóda — vodé: vodica, Vodice, vodnik, vodnják, vodĕn, vodičar;

kóza — kozé: kozica, kozina.

Enako:

gláva — glavé: glavica, glavnik, glavnica, glavina, glavár.

róka — roké: ročica, ročnik, rokóven, rokóvnica (rokovnjaška).

Dalje:

práh — prahú: prašnica, prašnik, prašĕn, -nā; (prašān);

hlád — hladú: hladnik, hladnica, hladĕn (hladān), hladiti se;

snĕg — snegā: snežnica, snežĕn, snežnik;

mōst — mostú: mostnica, mostnár;

lĕs — lesā: lesnika;

vôz — vozā: voznik, vozina, voznjác;

smĕt — smeti: smetišče, smetiščnica, smetnják;

sól — solí: solnica, solnják.

Opomnja: Vsi maskulini s širokim *e* in *o* so imeli naglas prvotno tudi na končnici, zato ga imajo tudi v izpeljankah:

kōnj — kónja: konjĭč — konjiča, konjiček, konjár, konjārna, konjūšnica;

nōž — nóža: nožĭč — nožiča, nožár;

stōl — stóla: stolica, stolčĕk, čkā;

ósel — ósla: oslica, osliček;

kónec — kónca: končnica;

kótel — kótla: kotlina, kotlár itd.

Izjem bi v šoli ne kazalo posebe navajati, ker so jako redke in še te samo v nekaterih narečjih.

Vse to bi se dalo obdelati v glasoslovju ali pa v besedotvorju, kjer bi bilo treba pri posameznih izpeljankah naglas posebe zaznamovati.

Najglavnejši del naglasoslovja pa spada v oblikoslovje. Naglas v oblikoslovju! Kdo bo na tem polju zedinil vse Slovence, ker je na eni strani toliko različnih načinov naglaševanja, kolikor je narečij, na drugi strani pa tot sententiae, quot capita! Ali v tej mešanici se nahajajo vendar tudi trdne, stalne vezi, ki morejo spojiti razne drobce v trdno zgradbo. Takih vezi pa je treba iskati v naglaševanju po istem

načinu, kakor za ves jezični organizem sploh! Pri določevanju naglasnega normala vendar ne moremo gledati na posamezna narečja in še manj v narečjih na posamezne naglasne oblike, temuč morajo biti merodajna samo naglasna načela, katerih se trdno drže vsi Slovenci ali pa vsaj velika večina slovenskih narečij. Zasedovati naglasnih načel — se pa gotovo ne pravi uganke reševati, kjer ne vem, kje je glava in kje rep, temuč se vsak dobro zaveda, kakšni principi so v narečjih uveljavljeni. Komur je znano glavno načelo, ne bo omahoval v posameznih slučajih, kje ima stati naglas, če nas prav posamezna, morebiti celo merodajna narečja puste na cedilu. Kdor misli, da se dá normalno naglaševanje na drugačen način določiti, se pač moti. Načela, katera vodijo slovenska narečja, pa ne morejo biti kaj dosti različna od načel, ki smo jih že zgoraj skicirali (str. 4.); zlasti prvo in četrto načelo sta v vseh naših narečjih tako markantno izraženi, da ju ne bo nihče pobijal. Vendar so pa v narečjih posamezne oblike, ki se ne skladajo z njima.

Tako bo po pr v e m (a) načelu treba zavreči oblike, kakor: delávec, delávnica, gledávec, usmiljénje¹ itd., ki so navadne po Štajerskem. Dalje se bo treba ogibati Gorenjcem pri glagolih mladih oblik, kakor: čúdíti se, čúdíla; čistíti, gáziti, grabíti, mráziti, čakáti itd., prav je le, kakor so ohranila druga narečja: čúdíti se, čistíti, gáziti, grábiti, mráziti, čakati. Tako je treba naglašati tudi od severnih Slovanov sprejeto besedo: tēšiti, tēšila, ne pa: tešiti, kakor jo naši pesniki rabijo. Vendar se nam pa ni treba bati očitanja nedoslednosti, ako pri dolgih glagolih VI. vrste popustimo staro naglaševanje na deblu; razen v par primerih, kjer ga še ves narod hrani, tako n. pr. vérovati, vérujem, svétovati, péstovati², kmétovati . . .

Da je tudi četrto (b') naglasno načelo splošno slovensko, ne bo nihče resno ugovarjal. Stari slovanski naglas na končnici se je — po tem načelu — ohranil tudi pri nas na končnici, če je bil dolg; če je bil pa kratek, se je pomeknil ali pa se vsaj more pomekniti za en zlog nazaj. V drugem slučaju (prvotni kratki naglas) mora knjižni jezik dopustiti najnovejši razvoj tega procesa, ker zavzema večino slovenskega ozemlja, t. j. da nosita e in o dolg naglas (široki e, o) in da more imeti

¹ Ravno tako napačno kakor usmiljénje je naša nova beseda mišljénje, prav je le: mišljenje.

² Kako neokusno se glasi v pesmi:

Slovenec sem, Slovenec sem;

Tako je mati djala,

Ko me je dete pestovála (!); pestiti koga, pestovati — se more reči o takem, ki ima s pestjo opraviti; péstovati je pa iz iste besede kakor pítati!

poluglasnik poleg prvotnega končnega naglasa tudi novejši naglas na predzadnjem zlogu. Za knjigo velja torej:

žèp, žèpa, žèpu; bòb, bóba; gòł, gola; otròk (ali ótrok), otróka;
žèna, žèni (dat.), gora, na góri; hudóba, lehkóta;

bédro, čélo, téle;

klépec, studénc, nórec; jéčmen (iz ječmèn), zato: ječmèna;

nésem, nesémo ali nésemo, nési, nésla, nesèn ali nésen, neséna, éno;

tóni, utónil, žéli, žélel, léži, nósi, nósil, glódaj, čéši. Zgledi: Va-

ljavec, Rad, 132, 167—183.

Poluglasnik:

dèž, dežjà ali dèžja; sesèc ali sèsec, sescà ali sèscà; pekèl ali pèkel; medèl ali mèdel, medlà ali mèdla . . .

temà ali tèma, stezà ali stèza; nadaljnji zgledi: Valjavec, l. c., 165—166;

cvetèm ali cvètem, genì ali gèni, genìl, gènil, dalje: moja razprava Arch. für slav. Phil. 32, 421—422.

Prvotni dolgi naglas je ohranjen na končnici; zato ni vprašanja, da bi se naglaševale naslednje naglasne vrste kako drugače kakor na končnici:

želim, želiš, želí, želímo, želíte, želé (želijo), želíte, želèla, želèlo: želèti; enako: klečim (III. gl. vrsta);

godím se, godíte, godila, goditi; enako posvetím, iti (IV. gl. vrsta)¹,
končáti, âm, končâla, končálo (V. vrsta); zgledi: Archiv. 32, 444.

Ker je naglas skoro po vsej spregatvi na koncu, so ga skoro vsa narečja v polni meri ohranila². Nekateri glagoli pa gredo po tej naglasni vrsti samo v infinitivovem deblu, dočim gre sedanjikovo deblo po drugačnem načinu; v tem slučaju je umevno, da marsikatero narečje oba naglasna načina meša. Sem spadajo naglasne vrste:

geniti: genímo, geníte, íva, íta, geníla, ílo;

toníti: tonímo, toníte, toníla, ílo (II. gl. vrsta);

nosíti: nosímo, nosíte, nosíla, nosílo (IV. gl. vrsta).

Še laže se dá pomešati v kakem narečju naglasna vrsta glagola: nésem (I. vrsta, 1.—4. razred), ker gre po tem načinu samo imperativ: nesíva, nesíta, nesímo, nesíte.

Isto velja o samostalnikih, ki imajo le dva sklona s tem naglasom:
gen. sg.: goré, instr. sg.: goró.

Če kako posamezno narečje zmede naglas pri oblikah, ki nastopajo tako osamljeno kakor n. pr.: goré, goró, ali pa: nesíva, ímo, ali pa tudi celo infinitivovo deblo: nosímo, nosíla, nosílo, nosíti — ni to pač

¹ Prim. ostale zglede: moja razpr. Arch. l. c. 427—438.

² Nekatera narečja, med temi tudi zahodnoslovenska (Bolska dolina na Goriškem), pomikajo tudi tukaj naglas nazaj.

nič čudnega, ker se poedinke laže izgube kakor pa celi kompleksi besed. Toda knjižni jezik s tem še nima povoda ubrati pot za ubežnimi poedinčkami, temuč mora vzdrževati načelo, ki je nedotaknjeno ohranjeno pri večini oblik. Tako vendar ne ravna naš pravopis, da bi posameznim jezičnim novim pojavom odpiral vrata in njim na ljubo spreminjal načela, ki jih ohranja nespremenjena še velika večina jezikovnih oblik. Železne doslednosti ohranjenih naglasnih načel se držita tudi ruščina in srbohrvaščina, kar je edino solidno in knjižnega jezika vredno! Ali naj tudi naš jezik zasleduje pota solidnega doslednjega naglaševanja in se ravna po rezultatih primerjalnega slovanskega naglaševanja — ali pa naj tava v omejenem separatizmu in odobrava vse, kar komu iz ust pade — bodisi pravo ali pa napačno? To zadnje se pri nas v resnici dogaja — v direktnem nasprotju z načeli našega knjižnega jezika in z naglasnimi načeli drugih Slovanov. Dokler še ni nastopila primerjalna slovanska akcentologija, se je lahko odpustilo, da je pisal n. pr. Metelko glede le-te naglasne vrste: „Mehrere auf *ьм* biegt man heutiges Tages schon lieber nach jenen (sc. Mustern) auf *им* (*učim, моѹм*): *nesiva, nesita, nesimo, nesite* . . . anstatt des regelmäβigen (!) *nésiva, nésita, nésimo, nésite* . . . welches letztere man doch noch (!) in manchen Gegenden Krains vorzugsweise (!) spricht“ (str. 210). Kaj je v takih slučaj „regelmäβig“, ne more odločiti — Metelkova glava, ampak primerjalna slovanska akcentologija! In ta ima govoriti tudi tedaj, če si Metelko ne vé pomagati in naglaša besede enake vrste zdaj tako, zdaj drugače; kakor n. pr. *nositi, prositi* (str. 121), *skočiti* (113), *točiti* (119), *močiti* (115), toda v eni sapi tudi: *móčiti* (119) in *lómíti* (37). Kaj je prav, pove načelo, katero v slovenščini še krepko vlada in pa — primerjalna slovanska akcentologija, ki zahtevata povsod naglas na koncu, torej: *nosíti, prosíti, skočíti, točíti, močíti, lomíti*, ter dalje *hodíti, molíti, goníti, selíti, ženíti* . . . Ako bi se bil Metelko vprašal po načelu, bi bil to lahko sam uganil, ker dosledno in brezizjemno naglaša tako oblike istega debla:

hodíva, hodíta, hodímo, hodíte (210) in

hodíla, hodílo, hodíli, hodíle (211). Samo tako se mora glasiti tudi v knjigi!

Seveda se glede infinitiva Metelku ne sme tolikanj zameriti, ker najbrže ni mislil, da se končni *i* v narečju odpahuje in da se po tem naglas sme nazaj potegniti, torej: *močíti* — *močít* — *móčit*. Kadar se končnica odpahne, je tak naglas popolnoma pravilen — in če narod tako dela, sme tudi naglas v infinitivu premekniti — ne sme pa tega knjiga, ker končnico še piše in mora naglas ohraniti na starem mestu. Zato še poudarjam, da je pri Pleteršniku¹ „napačno“: *nósiti, hóditi*,

¹ Prim. moja razpravo: Archiv 32, 432, in Koštiálov o kritiko v letošnjem „Zvonu“, št. 5., str. 278.

góniti, móltiti, móčiti (tukaj pravi celo Pleteršnik sam: „tudi močiti“), žéniti . . . Nekaj teh glagolov je prav poudarjal celo Štajerc A. Murko, 2. izd.: nosíti, goníti (str. 116), dasi je vedel, da naglašajo nekatera narečja: sim gónila poleg sim gonila ter tudi góniti ali goniti (str. 114). Ker govori še večina zahodnih narečij (vsa pač ne, na Krasu imajo naglas na deblu) po starem z naglasom na končnici: gonila, hodila, nosila . . . in ker je to naglasno načelo ohranjeno še pri večjih besednih kompleksih, ima knjiga naglaševati edino le tako, kakor smo naglas zgoraj zaznamovali. Če se v takih posameznih vprašanjih ne damo voditi načelom večine in primerjalnega slovanskega naglaševanja, ne bomo nikamer prišli in se bo eden držal n. pr. Kranjca Metelka, ki naglaša napačno: n. pr. čésati, krésati (117), sméjati — drugi pa Štajerca A. Murka, ki naglaša pravilno: česáti, kresáti (118), smejáti (113) ter bežáti, držáti, dišáti, ječáti, klečáti, kričáti, ležáti, molčáti (113), vkljub temu da je vedel, da se govori „v nekaterih krajih“ béžati, dišati, jéčati „namestu bežáti, dišáti“ (str. 113). Tu imamo zgled, kam nas pripelje kako posamezno, čeprav sicer merodajno narečje!

Podobnega načela se nam je držati tudi pri tr etji (b) naglasni vrsti. Sporno vprašanje te vrste je samo glagol, ker vlada pri imenski sklanji lepo soglasje v vseh narečjih. Pri imenski sklanji je stopil namreč kratki naglas povsod nazaj, zato imamo: mǒka iz mǒkã, enako: križa, križu; písmo, tráva . . . Ker so iz nesestavljenih besed nastale izpeljanke šele potem, ko se je naglas že nazaj pomeknil, imamo naglas na deblu kakor v nesestavljenih besedah: mǒka: mǒčnik, rúda: Rúdnik, trava: trávník itd. Enako je pri adjektivu: lépa (fem. sg.) iz lǐpã; húda, gǒsta . . . Edini ostanek starega naglasa je pri: bilã (ona je bila), ki se je ohranil v zahodnjih narečjih, kar rabi vedno Prešeren.

Pri glagolu imamo pa opraviti tudi z dolgim naglasom, ki je ostal, kakor v ruščini, tako tudi pri nas na končnici. Slučaji ohranjenega dolgega naglasa so v teh-le naglasnih vrstah:

I. vrsta, 1.—4. razred: tresíte, tresímo, íva, íta (imper. duala in pl.);

II. vrsta: infinitivovo deblo: tegníte, tegníla, ílo: tegníti;

IV. " " " motíte, motíla, ílo: motíti;

V. " " " vežíte, vezála, álo: vezáti, (prim.

ostale zglede: moja razprava: Archiv, 423—450).

Na najhujši odpor računamo pri zgledih te-le vrste, ker se na vzhodu poudarja na deblu, po analogiji skrajšanega infinitiva: motíti, motít, mǒtít — mǒtila. Toda staro naglaševanje je ohranjeno tudi še v štajerskih narečjih, v nekaterih koroških, ter popolnoma na Goriškem in Kranjskem razen na Krasu. Poleg tega, kar sem po Kranjskem in po Goriškem popotovaje to naglaševanje še sam slišal, imamo za dokaz naše trditve stare slovničarje. Tako priča Gorenjec Kopitar za oblike

infinitivovega debla brez izjemno naglas na končnici; za paradigma sprege navaja pri mótim:

motila, motilo, motite (str. 323 sl.).

Omahoval je nekoliko le pri drugi glagolski vrsti, kjer navaja za imperativ in participe kot manj navadne tudi oblike z debelskim naglasom; dotični zgled je:

„máhniva und noch lieber (!) mahniva, máhnimo (mahnímo), máhnila (mahníla), máhnilo (mahnílo)“ str. 348.

Z isto gotovostjo podaja to naglasno vrsto Dolenjec Metelko, ki naglaša imperativ tako-le (zgleda: motim, hranim):

motíva, motíla, motímo, motíte;
hraníva, hraníta, hranímo, hraníte (210).

Omahuje le pri participu: „Viele... haben den Infinitiv in der gemeinen Sprache nach Belieben auf itь (t. j. íti) oder ѣть... sodítь, robítь oder sodѣть, robѣть und im activen verlängerten Mittelworte lieber (NB.) sodíla, sodíli, robíla als sodѣla, robѣla“ (str. 113, 114). Spomina je tudi vredno, s kakšno naivnostjo nam izpričuje ta naglas pri II. glagolski vrsti, kjer pravi: „Mehrere (sc. Zeitwörter)... biegt man heutiges Tages schon lieber (to ima najbrže po Kopitarju, prim. zgoraj!) nach jenen (sc. Mustern) auf ím (sc. učím, mótim);... stegníva, stegníta, stegnímo, stegníte, anstatt des regelmáßigen (!)... stégníva, stégníta, stégnímo, stégníte, welches letztere man doch noch (!) in manchen Gegenden Krains vorzugsweise (!) spricht“, str. 210¹. — Odkod si je lastil pravico soditi, kaj je „regelmáßig“ in kaj ne? Najbrže je slišal pravilno obliko v kakem sosednjem narečju: tegníte, tegnímo in jo postavil verno kot „knjižno“, dasi je bil zase prepričan, da je „unregelmáßig“! V tem nam moreš biti vzvišen vzor, resnicoljubni Metelko, ki si uklonil svoje prepričanje v prilog občnega knjižnega jezika!

Glede naštetih oblik je iz navedenega dovolj očitno, da poznata Kopitar in Metelko samo končniški naglas. Druga pa je glede infinitiva samega. Ker more končni -i odpasti, se v jako mnogo narečjih naglaša deblo, kar je čisto pravilno. Zato navajata oba tako infinitive z debelskim, kakor tudi s končniškim naglasom. Kopitar naglaša:

drémati und dremáti (345); dalje: hválití v oklepaju pa hvalítí, enako: bránítí (branítí), hránítí (hranítí), str. 357; vádití (vadítí), sódití (sodítí), lúbítí (lubítí) 358, 359. Toda v tej vrsti ima tudi „ránítí (ranítí)“, str. 357, ki spada v prvo naglasno vrsto² in je bistveno drugačen naglas v vseh slovenskih narečjih. Zopet nov dokaz, kam pridemo brez pri-

¹ Citat je kakor zgoraj, ker obravnava skupno: nésem in stégnem.

² Srbohrvaščina: ránítí, rusko: ránítj, češko: ranítí (ne: *ránítí), poljsko: ranić (ne: *ránić, t. j. ronić!).

merjalnega slovanskega naglaševanja! Samo na deblu naglaša: vézati (352). Dalje ima: máhniti (mahniti), str. 348.

Enako omahljiv je Metelko. On naglaša: kazáti, zraven pa takoj: skákati (123), dalje: drémati (116), cépiti, rěšiti (113), cěliti (115), plésati, vézati (117), mámiti (114). Splošno vendar sam sodi, da imajo „mnogi glagoli infinitiv v navadnem govoru poljubno“ naglas na deblu ali na končnici: soditi, robiti ali sóditi, róbiti“, kakor smo že zgoraj citirali.

Dvojno naglasno možnost dopušča Štajerec A. Murko; on pravi: „So spricht man die Verba auf -im, besonders in Krain, im Infinitiv meist nach Belieben in iti oder íti“; takisto pravi, da se particip naglaša: hváliti oder hvaliti, smo hvalili oder hválili, prim. 2. izd. str. 114. — Dalje pravi tudi o peti glagolski vrsti, da ima naglas „schwankend“, ter da se naglaša: jókati in jokáti, jókala in jokála ter délala in delála (!), str. 117. — Zadnji primer je pač čuden in zopet kliče: primerjalna akcentologija, pokaži nam izhod iz te zmede!

Naglašanje infinitiva je delalo preglavice tudi še poznejšim slovničarjem in je še Valjavec v „Prinosu“ sam omahoval med obema naglasoma, dokler ni prišel na podlagi srbohrvaščine in ruščine do trdnega zaključka, da mora stati naglas na končnici. V spisu „Glavne točke“ pravi naposled: „Glagoli s dugim vokalom (i s vokalom o ili e) u slogu pred vrsnim nastavkom: -niti, -iti, -ati, naglašuju ili mogu naglašivati vokal vrsnoga nastavka . . . n. pr. vrniti, toniti, hvaliti, hoditi, seliti, molčati, dremati, pisati . . . kad je u slovenštini i od -ti otpao . . . je posve pravilno počeo prestupati, opet . . . na predzadnji slog: vrnit, tónit, hválit, hódit, sélit, mólčat, drémat, pisat, ter se danas govori i jedno i drugo; staro i pomladjeno: hvaliti i hválit, hoditi i hódit. Knjiga od stare navike sveudilj i pomladjeni oblik piše na staru, ali s novim naglasom: hváliti, hóditi mjesto pravoga hválit, hódit; i najnoviji slovensko-nemški slovar (sc. Pleteršnikov) staroga naglasa, čudno, gotovo ni ne bilježi: piše samo hválit, hóditi“, str. 144. Odkar se slovanske, zlasti pa srbohrvaške vzajemnosti bolj zavedamo, je treba vsakemu takemu poskusu napovedati boj!

Imenovana naglasna vrsta se poleg infinitivovega debela loči tudi po potegnjenem naglasu v prezentu od glagolov prve naglasne vrste, kjer je naglas potisnjen; potegnjeni naglas je premaknjen na deblo iz kratke končnice; seveda se pa ta razloček čuti le tam, kjer imajo še dvojno intonacijo. Kakor pri nas, je ta naglasna vrsta strogo ločena še v vseh ostalih slovanskih jezikih in jo je mogoče na podlagi našega jezika poznati v vseh slovanskih jezikih. Ta izredna prednost našega naglasa nam posebno dobro služi pri učenju srbohrvaščine, kjer nam naš naglas kaže vse ondodne posebnosti, ki so zlasti pri sestavljenem glagolu silo komplicirane. Zakaj pri kratkem in dolgem potisnjenem

naglasu (˘, ˆ) se pomakne naglas na predlog in veznik, n. pr. bāviti — izbaviti; hvālīm — pōhvālīm; toda kratki in dolgi potegnjeni ostaja na glagolu, torej: lētjeti — polētjeti, písati — prepísati. Ali ne bo potem tak, ki mu je res mar slovanske, zlasti pa srbohrvaške vzajemnosti, zahteval v našo knjigo ta naglas, ki ga še govori večina Slovencev?!

Izjema bi se mogla napraviti samo pri iterativnih glagolih (V. vrste), ker se tu staro naglaševanje že tudi na zahodu močno opušča (prim. mojo razpravo v Archivu, 447—451), a šola bi imela nalogo tudi stari naglas učiti, ker se po njem spoznavajo še iterativi vseh slovanskih glagolov!

Preostala nam je še ena naglasna vrsta: s potisnjenim dolgim poudarkom v eno- in dvozložnih samost. in pridevnikih (a'). Ta vrsta je najmanjša po obsegu in v naših narečjih tudi najslabše ohranjena, vendar pa tvori specifični karakteristikon slovenskega naglaševanja in nas družī s Čehi in Poljaki (po Poljakihi tudi s Sorbi in Kašubi) ter oddaljuje od Srbohrvatov in Rusov, ki tvorijo pri tej vrsti svojo naglasno skupino. Ker je ta vrsta majhna po obsegu (zglede ima Valjavec, Rad 132, 189—202) in je v dvozložnicah že tudi na zapadu močno oslabela (izgublja se na Primorskem in obmejnih kranjskih narečjih), bi kazalo v dvozložnicah poleg starega naglasa na končnici pristavljati tudi naglas na deblu; vendar mora pa gospodarstvo ohraniti stari naglas, ker je ta ugleden sorodnik druge naglasne vrste vseh slovanskih jezikov; mlajši naglas se sme pri njem samo — trpeti.

S tem bi bili z naglasnimi vrstami pri kraju. Praktična šolska slovnica bi morala po njih prirediti naglaševanje sklanje in sprege; to bi se dalo zvršiti nekako v tem smislu, kakor je sklanjo začel p. St. Škrabec v omenjenem članku: Valjavčev „Prinos“ in prihodnja Slovenska slovnica, in kakor je za glagol poskusil pisatelj teh vrstic v Archivu; kajpada je za šolo treba opustiti vse dialektične oblike, katerih je v dotičnem spisku več, zlasti pri tretji naglasni vrsti.

Šolska poročila.

I.

Učiteljski zbor.

1. Učiteljsko osebje koncem šolskega leta.

A. Za obvezne predmete.

Št.	Ime in značaj	Razrednik v	Učil	Število ur na teden
1.	Janez Gnidovec, dr. modroslovja, ravnatelj, svetni duhovnik, rektor kn.-šk. zavoda sv. Stanislava	—	latinščino v VI. razredu	6
2.	Luka Arh, profesor, svetni duhovnik	V.	latinščino in grščino v V., slovenščino v I. b, II. in III. razredu	20
3.	Jožef Demšar, dr. bogoslovja, profesor ve- rouka, svetni duhovnik, pro- povednik, varuh učiteljske in dijaške knjižnice	—	verouk v II. in VI. razredu, latinščino v I. a in I. b.	20
4.	Ivan Knific, dr. modroslovja, profesor, svetni duhovnik, varuh priro- doslovne zbirke, občinski od- bornik, krajni šolski nadzornik v Št. Vidu	VI.	matematiko v I. a, I. b, IV. in VI., fiziko v III., sloven- ščino v I. a; od 24. aprila dalje tudi matematiko v II., III. in V. razredu	(17) 26
5.	Anton Koritnik, profesor, svetni duhovnik	IV.	slovenščino in latinščino v IV., grščino v IV. in VI. razredu	18
6.	Jožef Kržišnik, profesor, svetni duhovnik, va- ruh zemljepisne zbirke	III.	zemljepis v I. a, I. b, II., III. in IV., zgodovino v II., III. in IV., zgodovino in zemljepis v V. in VI. razredu	25
7.	Francišek Pengov, profesor, svetni duhovnik, va- ruh prirodopisne zbirke	od 24. aprila dalje v II.	prirodopis v I. a, I. b, II., V. in VI., fiziko (v II. tečaju mineralogijo in kemijo) v IV., nemščino v II. razredu	19
8.	Anton Ratajec, dr. modroslovja, profesor, svetni duhovnik	(II.)	matematiko v II., III. in V., nemščino v III. in IV. razredu	(17) od 24. aprila na do- pustu

St.	Ime in značaj	Razrednik v	Učil	Število ur na teden
9.	Janez Ev. Zorè, dr. bogoslovja, profesor, svetni duhovnik, kn.-šk. konzistorialni svetnik, propovednik, oskrboval slovensko dijaško knjižnico	—	verouk v I. a, I. b, III., IV. in V. razredu	10
10	Anton Breznik, dr. modroslovja, namestni učitelj, svetni duhovnik	(I. b)	nemščino v I. b, latinščino v II., grščino v III. razredu	(17) v 2. polletju na dopustu
11.	Francišek Jerè, namestni učitelj, svetni duhovnik.	—	latinščino v III. razredu; od 24. aprila dalje tudi nemščino v IV. razredu	(6) 10
12.	Gašpar Porenta, izprašan namestni učitelj, svetni duhovnik	—	lepopis v I. a in I. b	2
13.	Jožef Prešern, namestni učitelj, svetni duhovnik	I. b (od 1. febr. dalje)	nemščino v I. b, latinščino v II., grščino v III.; od 24. aprila dalje tudi nemščino v III. razredu	nastopil v II. polletju (17) 21
14.	Francišek Reból, namestni učitelj, svetni duhovnik, oskrboval nemško dijaško knjižnico	I. a	slovenščino v V. in VI., nemščino v I. a, V. in VI. razredu	19

B. Za neobvezne predmete.

Vojteh Hybášek, svetni duhovnik, je poučeval petje v 2 tečajih (s 4 oddelki); v prvem tečaju s 3 oddelki (I. a, I. b, II. po 1 uro) 3 ure na teden; v drugem tečaju (III.—VI. skupaj) 1 uro na teden.

Aleksander Jeločnik, učitelj na ljudski in obrtni šoli v Št. Vidu, je poučeval telovadbo v II., III., IV., V. in VI. razredu v 5 oddelkih po 1 uro na teden; od 24. aprila dalje tudi v I. a in I. b (skupaj) 1 uro na teden.

Namestni učitelj **Gašpar Porenta** je poučeval risanje v I. a (3 ure na teden) in v I. b (3 ure na teden).

Profesor **dr. Anton Ratajec** je poučeval (do 24. aprila) telovadbo v I. a in I. b v 2 oddelkih po 1 uro na teden.

Namestni učitelj **Francišek Reból** je poučeval stenografijo v 2 tečajih po 1 uro na teden; pouka so se udeleževali učenci iz V. in VI. razreda.

Profesor **dr. Janez Zorè** je poučeval italijanščino v 2 tečajih po 2 uri na teden (pouka so se udeleževali učenci iz IV., V. in VI. razreda)

in francoščino 2 uri na teden; pouka so se udeleževali učenci V. in VI. razreda.

Vojteh Hybášek je poleg tega poučeval cerkveno petje, glasbo in češčino v 2 oddelkih.

2. Izpremema in dopust.

Začetkom šolskega leta 1910/11. je vstopil v učiteljski zbor profesor dr. Janez Zorè in namestni učitelji: dr. Anton Breznik, Frančišek Jerè in Gašpar Porenta.

Dr. Janez Zorè je bil z razpisom kn.-šk. ordinariata z dne 22. septembra 1910, št. 4045, imenovan za učitelja verouka z naslovom „profesor“; to imenovanje je c. kr. deželni šolski svet na znanje vzel z razpisom dne 1. oktobra 1910, št. 6740.

Dr. Anton Breznik je bil z razpisom kn.-šk. ordinariata z dne 8. septembra 1910, št. 4191, imenovan za namestnega učitelja in z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 10. oktobra 1910, št. 6997, prideljen strokovnjaškemu vodstvu profesorja Luka Arha.

Frančišek Jerè je bil z razpisom kn.-šk. ordinariata z dne 8. septembra 1910, št. 4193, imenovan za namestnega učitelja in z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 10. oktobra 1910, št. 6997, prideljen strokovnjaškemu vodstvu profesorja Antona Koritnika.

Gašpar Porenta je bil z razpisom kn.-šk. ordinariata z dne 12. septembra 1910, št. 4192, imenovan za namestnega učitelja.

Namestnemu učitelju dr. Antonu Brezniku je dovolil kn.-šk. ordinariat z razpisom z dne 14. januarja 1911, št. 187, dopust za drugo polletje. Na njegovo mesto je vstopil Jožef Prešern, ki je bil z razpisom kn.-šk. ordinariata z dne 27. januarja 1911, št. 411, imenovan za namestnega učitelja in z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 8. februarja 1911, št. 900, prideljen strokovnjaškemu vodstvu profesorja Luka Arha.

Profesorju dr. Antonu Ratajcu je dovolil kn.-šk. ordinariat dne 24. aprila 1911, št. 1634, radi bolezní dopust, ki je trajal do konca šolskega leta.

Namestnemu učitelju Gašparju Porentu je dovolil kn.-šk. ordinariat z razpisom z dne 24. maja 1911, št. 2177, dopust za čas od 24. maja do 10. junija 1911.

II.

Učni načrt.

Podlaga pouku v obveznih predmetih je učni načrt za kn.-šk. privatno gimnazijo v Št. Vidu nad Ljubljano, ki ga je odobrilo c. kr. ministrtvo za bogočastje in uk z razpisom dne 14. julija 1905, št. 25.500.

Ta načrt se naslanja na občni učni načrt za gimnazije, ki ga je v spremenjeni obliki objavilo c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk z razpisom z dne 20. marca 1909, št. 11.662.

Obvezni predmeti.

I. razred.

1. **Verouk** (2 uri na teden). Katekizem: I. in IV. poglavje brez nauka o sv. maši. — Liturgika: Glavni prazniki cerkvenega leta; obredi sv. zakramentov.

2. **Slovenščina** (3 ure na teden). Pravilna izgovarjava in pisava besed. Najvažnejše o ločilih (pika, vprašaj, klicaj, dvopičje, narekovaj). Pravilno oblikoslovje (vzporedno z latinskim poukom). Besedna analiza. Prosti stavek in njegova analiza. Empirično razlaganje zloženega stavka. — Pravilno branje; besedna in stvarna razlaga beril; obnavljanje beril in učenje na pamet. — Vsako polletje 10 šolskih nalog; izprva narekovanje za pravopisne namene; pozneje obnova beril pripovedne vsebine.

3. **Nemščina** (5 ur na teden). Berilo: Prav lahka celotna berila, v prvi vrsti pripovedne vsebine (kratke pripovedke in basni). Učenje besedi in rekel z vednim ozirom na njihovo tvorbo. Razgovarjanje na temelju obdelanih beril in na podlagi tega, kar so učenci videli in izkusili. Učenje na pamet in predavanje v nevezani in vezani besedi. — Slovnica: Ponavljanje in izpopolnjevanje v ljudski šoli obdelane tvarine. Nova učna snov: Najvažnejše oblike pomožnih glagolov, empirično obravnavanje krepkih glagolov na podlagi beril, sklanjatev pridevnika s samostalnikom, najnavadnejši prislovi. Pravopisne vaje po najvažnejših skupinah in najvažnejša slovnična pravila iz oblikoslovja in skladnje. — Pismene naloge: Narekovanje obdelanih beril, obnavljanje predelanih beril po vprašanih in zdržema, izpremenjeno pripovedovanje, opisovanje navadnih predmetov, ki jih učenci vidijo. Vsak mesec 2 šolski nalogi.

4. **Latinščina** (8 ur na teden). Pravilno oblikoslovje, t. j. petero pravih sklanjatev, pravila o spolu, pridevniki in prislovi s stopnjevanjem, važnejši zaimki, glavni in vrstilni števniki, četero pravih spregatev, nekaj važnejših predlogov in veznikov. Slovnični pouk se vrši na podlagi latinskih vadb. — Od druge polovice prvega polletja dalje vsakih 14 dni ena polurna šolska naloga.

5. **Zemljepis** (2 uri na teden). Nazorno dovajanje do osnovnih zemljepisnih predstav, v začetku z ozirom na šolsko okolico, pozneje pa v vedni zvezi s predelano učno stvarino. Dozdevno gibanje solca z ozirom na šolsko poslopje ob različnih dnevni in letnih časih. Orien-

tiranje v šolskem okolišču in na zemljevidu. Prvo spoznavanje stopinjske mreže na globu. Popisovanje in razlaganje svetlobnih in toplotnih razmer, pojavljajočih se v domovini tekom enega leta, kolikor so neposredno zavisne od dnevne dolgosti in solnčnega viška. Glavne oblike kopnega in vodovja, kakor so razdeljene po zemlji, in njih opis. Lega najznamenitejših držav in mest z vednim vežbanjem v branju zemljevidov. Poskušnje v risanju najenostavnejših zemljepisnih predmetov.

6. **Matematika** (3 ure na teden). Aritmetika: Štirje osnovni računski načini z imenovanimi in neimenovanimi števili v omejenem obsegu, ki se polagoma razširja. Rimske številke. Domači novci, mere in uteži. Decimalna števila v pozicijskem sestavu, pozneje kot decimalni ulomki. Predvaje za računanje z navadnimi ulomki. — Geometrija: Vaje v ogledovanju enostavnih teles, zlasti kocke in krogle. Vaje v rabi šestila, ravnila, trikotnika, merila in kotomera. Merjenje in risanje enostavnih predmetov. Svojstva in medsebojna zveza posameznih geometričnih likov (kot 90° , 60° , enakokraki, pravokotni, enakostranični trikotniki itd.). Vzporedne in pravokotne premice in ravnine na individualnih ploskvah in telesih. Ploščina kvadrata in pravokotnika, prostornina kocke in kvadra. — Vsako polletje tri šolske naloge. Od ure do ure kratke domače vaje.

7. **Prirodopis** (2 uri na teden). Prvih 6 mesecev: Živalstvo, in sicer opisovanje tipičnih sesavcev in ptic s posebnim ozirom na redne biološke razmere. Zadnje 4 mesece: Rastlinstvo, in sicer opis enostavnih semenskih rastlin, da se učenci seznanjajo z najvažnejšimi morfološkimi osnovnimi pojmi z ozirom na najnavadnejše biološke razmere.

8. **Lepopis** (1 uro na teden). Vaje v latinski in nemški pisavi.

II. razred.

1. **Verouk** (2 uri na teden). Katekizem: II. in III. poglavje, sveta maša, V. poglavje. — Liturgika: Razne pobožnosti, procesije, romanje; oltar in slike; cerkvena obleka, cerkvene posode, cerkvene barve in knjige; obredi svete maše.

2. **Slovenščina** (3 ure na teden). Sistematičen pouk v oblikoslovju, posebno glagol; pregled glagolnih vrst. Osnovni pojmi o zloženem stavku. Natančen pouk o ločilih. — Branje in učenje na pamet kakor v I. Nalog (šolske in domače se vrstijo) 9 v vsakem tečaju: Obnavljanje prostih povesti in pripovednih opisov, končno samostojni opisi.

3. **Nemščina** (5 ur na teden). Berilo: Lahka celotna berila pripovedne in opisne vsebine, daljše pripovedke, basni in bajke, kratki opisi, učenje besedi in rekel, razgovarjanje, učenje na pamet in predavanje kakor v I. — Slovnica: Ponavljanje šibkih in krepkih glagolov tvorne

in trpne oblike vseh časov; sklanjatev pridevnikov s samostalnikom. Sistematično obravnavanje krepkih glagolov. Konjunktiv vseh časov v aktivu in pasivu. Zaimenski prislovi. Izpopolnjevanje predlogov. Pravo-pisne vaje in važnejša slovnična pravila, kakor v I. — Pismene naloge: Pripovedovanje nepredelanih beril, v zvezi z berilom posnetki, vsebina, izpreminjevanje, razširjevanje beril itd.; opisovanje navadnih predmetov iz vsakdanjega življenja. Vsak mesec dve šolski nalogi.

4. **Latinščina** (7 ur na teden). Pravilno oblikoslovje se dopolnjuje s poukom o onih vrstah zaimkov, števnikov in glagolov, ki se niso obravnavale v I.; najvažnejše nepravilnosti v sklanji, slovniškem spolu in spregi. Utrjevanje in razširjanje sintaktičnih oblik; zavisna vprašanja; accusativus cum infinitivo in enostavnejši participialni skladi. Slovnični pouk se vrši na podlagi latinskih vadb. Navajanje učencev k prepariranju latinskih stavkov in beril. Šolske in domače vaje kakor v I. Vsakih 14 dni šolska naloga za $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ ure.

5. **Zgodovina** (2 uri na teden). Stari vek: Podrobnejše obravnavanje bajk. Svetovnozgodovinsko najvažnejše osebe in dogodki, zlasti iz zgodovine Grkov in Rimljanov.

6. **Zemljepis** (2 uri na teden). Dozdevno gibanje solnca v različnih zemljepisnih širinah (v zvezi s primernim popisom pokrajin), primerjano z gibanjem solnca v domačem kraju; iz tega se izvaja dokaz, da ima zemlja obliko krogle in velikost zemlje. Podrobnejši nauk o globu. — Azija in Afrika po legi in obrisu, v goropisnem, vodopisnem, krajepisnem in podnebnem oziru. Z ozirom na zemljo in podnebje: rastlinstvo, deželne prirodine in opravila narodov le na posameznih, iz obližja vzetih in prav jasnih zgledih. — Evropa. Pregled po obrisu, reliefu in vodovju. Dežele južne Evrope in britskega otoškega kraljestva z istih motrišč kakor pri Aziji in Afriki. — Vaje v enostavnih zemljepisnih obriskih.

7. **Matematika** (3 ure na teden). Aritmetika: Mere in mnogokratniki. Razstavljanje števil v prafaktorje. Splošna pravila za računanje z ulomki. Pretvarjanje navadnih ulomkov v decimalne ulomke in obratno. Premo in obratno sorazmerne količine v sklepni računih. Odstotni in enostavni obrestni računi. — Geometrija: Nazorni nauk o somernosti ravnih likov in teles. Načrtovanje in skladnost trikotnikov. Svojstva trikotnikov, četrkotnikov, mnogokotnikov in krogov. Najvažnejša svojstva pokončne prizme, piramide, valja, stožca in krogle. — Naloge kakor v I.

8. **Prirodopis** (2 uri na teden). Prvih 6 mesecev šolskega leta: Živalstvo, in sicer ptice ter opis glavnih zastopnikov drugih še ne opisanih razredov vretenčarjev, dalje stonoge in drugi brezvretenčarji s posebnim ozirom na biologične razmere. Pregled razdelitve vsega

živalstva. — Zadnje 4 mesece šolskega leta: Rastlinstvo, in sicer opis semenskih rastlin manj enostavnega ustroja ter nekaterih trosocvetk z vednim ozirom na način življenja. Pregledna razdelitev rastlinstva.

III. razred.

1. **Verouk** (2 uri na teden). I. polletje: Liturgika. II. polletje: Zgodovina Božjega razodetja v stari zavezi.

2. **Slovenščina** (3 ure na teden). Ponavljanje oblikoslovja. O skladnosti in skladnji imena. Praktične vaje v besedotvorju. Nadaljnje vaje v stavkovi analizi. — Berilo: Umevanje notranje zveze kot podlaga za vaje v dispoziciji. Praktično izvajanje glavnih posebnosti opisa in orisa. Prosto pripovedovanje. Učenje na pamet kakor v I. — Naloge (vrstijo se šolske in domače naloge): Vsako polletje 8 nalog, večinoma opisi, Posnetki in razširjanje beril. Obnavljanje tvarine, ki se je obravnavala pri pouku v drugih jezikih ali drugih učnih predmetih.

3. **Nemščina** (4 ure na teden). Berilo: Obravnavanje beril pripovedne in opisne vsebine (zgodovinske pripovedke iz starega in srednjega veka), lažje pesmi pripovedne vsebine. Poleg razlage, kakor v I. in II., dispozicija, kratka vsebina, karakteristika kraja, časa in oseb, osnovna misel. Vse to se uporablja za razgovarjanje. Razgovarjanje na podlagi tega, kar so učenci videli in izkusili. Učenje na pamet kakor v prejšnjih razredih. — Slovnica: Sistematičen pouk v oblikoslovju in pravopisu, ki se je vršil empirično v I. in II. Skladnja prostorazširjenega stavka. — Pismene naloge: Na podlagi obdelanih beril posnetki itd. kakor v II. Lahki opisi, kratki podatki o tem, kar so učenci sami doživeli. Vsak mesec dve šolski nalogi.

4. **Latinščina** (6 ur na teden). Slovnica (2 do 3 ure na teden). Nauk o stavku: Prosti stavek s posebnim ozirom na nomen. Predlogi. — Berilo (3 do 4 ure na teden): Čitanka z odlomki iz Kornelija Nepota in Kurcija Rufa. Vežbanje v prepariranju. V II. polletju prvi poizkusi v branju brez priprave. — Pismene vaje: Domače in šolske vaje po potrebi. Vsako polletje 5 celournih šolskih nalog.

5. **Grščina** (5 ur na teden). Pravilno oblikoslovje, izvzemši verba liquida in verba na *-uu*. Prevajanje iz grščine in na grščino na podlagi vadnice. — Od druge polovice I. polletja dalje vsak mesec ena šolska naloga.

6. **Zgodovina** (2 uri na teden). Srednji vek in novi vek do vestfalskega miru: Svetovnozgodovinsko najvažnejše osebe in dogodki s posebnim ozirom na zgodovino avstrijsko-ogrske monarhije.

7. **Zemljepis** (2 uri na teden). Evropske dežele, ki se v II. razredu niso obravnavale (izvzemši avstrijsko-ogrsko monarhijo). Amerika

in Avstralija, z istih motrišč kakor v II. razredu, posebno tudi kar se tiče podnebnih razmer. Dopolnjujoča ponavljanja iz astronomičnega zemljepisa z ozirom na fizikalni pouk iste učne tvarine v tem razredu. Risanje zemljevidov kakor v II.

8. Matematika (3 ure na teden). Aritmetika: Računanje s celimi običnimi števili. Kvadrat in kvadratni koren, kub in kubični koren. Razreševanje najenostavnejših enačb. Okrajšano računanje z nepopolnimi števili. — Geometrija: Enostavno primerjanje in pretvarjanje likov. Merjenje krogovega oboda in loka. Ploščina ravnih likov. Pitagorov izrek in njegova uporaba. Najvažnejše o kocki, kvadru, prizmi, piramidi, valju, stožcu in kroglji. — Naloge kakor v I.

9. Fizika (2 uri na teden). Osnovni pojmi: Prostornost teles; opis treh vrst skupnosti; absolutna in specifična teža; zračni pritisk. — Iz nauka o toploti: Toplotni občutki; stopinja in množina toplote; specifična toplota; izpreminjanje prostornine in skupnosti; toplomeri; napetost par, princip parnega stroja; izvori toplote; prevod in žarjenje toplote. — Iz nauka o magnetizmu: Prirodni in umetno narejeni magneti; magnetna igla; magnetni poli ter njih vzajemno delovanje; magnetovanje po razdelbi; zemeljski magnetizem, deklinacija, inklinacija, busola. — Iz nauka o elektriki: Elektrizovanje s trenjem in po podelitvi; prevod elektrike; elektroskopi; sedež elektrike; električna gostota; elektrizovanje po razdelbi; električni kolovrat; priprave za nabiranje elektrike; blisk in grom, strelovod. Enostavni galvanski členi; električni tok, njegovi toplotni in svetlobni učinki; elektroliza (razkroj vode in galvanoplastika); magnetični učinki električnega toka; brzojav; električni navod; telefon in mikrofon. — Iz akustike: Postanek in širjenje zvoka, šum in zvenk; višina tona, lestvica tonov; jakost tona; strune; glasbene vilice, piščali; odboj zvoka; sozvočenje in resonanca; človeško uho. — Iz optike: Izvori svetlobe; premočrtno širjenje svetlobe, senca, lunine izpremene, solnčni in lunini mrki, temna sobica; jakost svetlobe; odboj in lom svetlobe; ravna in sferična zrcala; prizme in leče; oko; drobno-gled; razkroj svetlobe; mavrica. — Iz astronomije: Orientiranje na zvezdnem nebu; lunine izpremene; navidezno premikanje solнца glede na nepremičnice.

IV. razred.

1. Verouk (2 uri na teden). Zgodovina božjega razodetja v novi zavezi.

2. Slovenščina (3 ure na teden). Glagolna skladnja. Sistematičen pouk o zloženem stavku; perioda in razporedba stavkov. — Osnovni pojmi prozodike in metrike. Berilo kakor v III. Uvod v presojevanje vednostne proze. Važnejši literarno-historični podatki. — Učenje na

pamet in razumno predavanje (tudi proze). Naloge kakor v III.; zraven še orisi in primere; proste teme pripovednega značaja. Vaje v dispoziciji.

3. **Nemščina** (4 ure na teden). Berilo: Obravnavanje beril zlasti spisov in orisov, zgodovinska tvarina iz novega veka, lahke razprave iz dežel- in narodoslovja, pesmi pripovedujoče vsebine. Razgovarjanje kakor v III. Učenje na pamet in predavanje kakor v prejšnjih razredih. — Slovnica: Sistematično obravnavanje skladnje zloženega stavka. — Pismene naloge: Opisovanje na podlagi beril in razgovarjanja, situacijske slike in razna druga uporaba obdelanih beril. Vsak mesec dve šolski nalogi.

4. **Latinščina** (6 ur na teden). Slovnica (2—3 uri na teden): Nauk o stavku: prosti in zloženi stavek s posebnim ozirom na glagol; vezniki. Berilo (3—4 ure na teden): Iz Cezarja „De bello Gallico“ (nekako 3 knjige). V 2. polletju se more Cezar zamenjati s čitanko (gl. III.). — Naloge kakor v III.

5. **Grščina** (4 ure na teden). Slovnica: Dopolnjevanje pravilnega oblikoslovja; verba liquida in glagoli na *-μυ*, za branje prozaikov najpotrebnejše nepravilnosti v pregibanju. Glavne točke iz skladnje. — Vsak mesec ena šolska naloga.

6. **Zgodovina** (2 uri na teden). Novi vek od vestfalskega miru do sedanjih časov: Svetovnozgodovinsko najvažnejše osebe in dogodki s posebnim ozirom na zgodovino avstrijsko-ogrske monarhije.

7. **Zemljepis** (2 uri na teden). Prirodoznanski in politični zemljepis avstrijsko-ogrske monarhije. Statistični del se ne obravnava, pač pa tem podrobnejše deželski pridelki, opravila, prometne in kulturne razmere narodov. Risanje zemljevidov kakor v II.

8. **Matematika** (3 ure na teden). Aritmetika: Osnovni računski načini in njih medsebojna zveza. Pretvarjanje številnih izrazov in razreševanje enačb z njih preizkušanjem. Vežbanje v funkcionalnem pojmovanju s tem, da se učenci opozarjajo, kako se izpreminja rezultat, če se izpreminjajo računski elementi. Mere, mnogokratniki; ulomki; enačbe prve stopnje z eno in več neznankami; razmerja in sorazmerja; čisto kvadratične enačbe, v kolikor se rabijo v planimetriji. Načrtavanje linearne funkcije in razreševanje enačb prve stopnje s pomočjo funkcijskih črt. — Geometrija: Planimetrija. Ponavljanje in poglobljanje prej obdelane učne tvarine po Evklidovem definujočem in dokazujočem načinu na karakterističnih zgledih. Razvrstitev ostale tvarine v obliki nalog. Razreševanje načrtovalnih nalog po raznih splošnejših načinih (tudi z načrtovanjem algebrskih izrazov). Računske naloge v naravni zvezi z drugo učno tvarino. — Naloge in domače vaje kakor v I.

9. **Fizika** (I. polletje, 3 ure na teden). Mehanika: Merjenje sil z uteži ter njih predočevanje z daljicami. Vzvod, tehtnica, kolo na vretenu,

škripec, strmina. Težišče; položaj teles. Enakomerno gibanje; prosti pad; vertikalni met navzgor. Sestavljanje in razstavljanje gibanja. Grafično predočevanje vodoravnega in poševnega meta. Premikanje po strmini; trenje. Nihalo. Sredobežnost. Udar prožnih teles. Gibanje nebesnih teles se obnovi in razloži iz Kopernikovega zistema. — Značilna svojstva kapljivotekočih teles; gladina; hidrostatični tlak; občujoče posode; lasovitost; Arhimedov zakon; najenostavnejši načini določevanja specifične teže trdnih in kapljivotekočih teles; plavanje; areometri. — Značilna svojstva razteznotekočih teles; barometer; manometer; Mariottov zakon; natega; vodna in zračna črpalka; zrakoplov.

V. razred.

1. **Verouk** (2 uri na teden). Resničnost katoliške vere.

2. **Slovenščina** (3 ure na teden). Splošne podlage besedotvorja, etimologija, ljudska etimologija, izpreminjanje pomena, tujke in izposojenke z ozirom na dejansko in kulturno življenje. Osnovni pojmi poetike. Ljudska poezija. Posamezno: Epika; najimenitnejši epiki do najnovejše dobe. Tropi in figure. — Branje in učenje slovenskih in hrvaških narodnih pesmi in umetnih pesmi, ki so postale narodne. Empirično poudarjanje razlik med hrvaškim in slovenskim jezikom. Privatno berilo: Različna dela iz novejšega pripovednega slovstva. Učenje na pamet kakor v IV. — Naloge (vrstijo se domače in šolske naloge, vsako polletje 6 nalog): Proste teme, tudi razmišljevalne vsebine, in na podlagi raznovrstne učne tvarine.

3. **Nemščina** (4 ure na teden). Berilo: Branje zgodovinskih, zemljepisnih, prirodopisnih in drugih znanstvenih sestavkov, da se kolikor mogoče intenzivno gojijo govorne vaje. Primerni sestavki iz leposlovja, posebno pesmi pripovedne vsebine. Učenje in predavanje izbranega gradiva v vezani in nevezani besedi. — Slovnica: Ponavljanje posameznih oddelkov; besedotvorje; besedne rodbine; ljudska etimologija; tujke. — Pismene naloge: Opisovanja, razprave, orisi, raznovrstna uporaba obdelanega gradiva. Vsako polletje 5 šolskih nalog.

4. **Latinščina** (6 ur na teden). Berilo: 5 ur na teden. V I. polletju Ovidij, izbor, zlasti iz metamorfoz in fastov; ponavljanje najvažnejših prozodičnih pravil. Poleg tega, povprečno 1 uro na teden, nadaljevanje berila za IV. razred. V II. polletju Livij, izberoma. — Slovnično-stilističen pouk, 1 uro na teden. — Vsako polletje 5 šolskih nalog; izmed teh je zadnja, proti koncu polletja, prevod iz latinščine na slovenščino.

5. **Grščina** (5 ur na teden). Berilo: V I. polletju Ksenofont, Anabasis na podlagi krestomatije. V II. polletju Homer, Ilias (izbor v obsegu dveh do treh knjig). Najpotrebnejša pojasnila o razliki epskega

narečja od atiškega na podlagi berila. Poleg tega vsakih 14 dni 1 uro nadaljevanje Ksenofonta. V II. polletju prvi poizkusi v branju brez priprave. — Slovnica, 1 uro na teden, da se razširi in utrdi znanje atiškega narečja. Prilična jezikoslovna razmišljanja. — Vsako polletje 4 šolske naloge, premenjema iz grščine na slovenščino in iz slovenščine na grščino.

6. **Zgodovina in zemljepis** (4 ure na teden). Zgodovina (3 ure na teden): Navod k učenju zgodovine. Zgodovina starega veka, zlasti Grkov in Rimljanov, do bitke pri Akciju. — Zemljepis (1 uro na teden): Evropa: Splošni pregled. Ponavljanje, dopolnjevanje in poglobljanje v poznavanju dežel južne Evrope in Francoske. Kavzalne zveze zemljepisnih pojavov (navpična izobrazba in njen postanek, solnčno gibanje in podnebje; podnebje in z njim združeno rastlinstvo in živalstvo; kulturni razvoj posameznih dežel in njih odvisnost od zemljepisnih faktorjev, gospodarske oblike in njih vzroki, trgovski promet in prometna sredstva). Avstralija in Amerika pregledno.

7. **Matematika** (3 ure na teden). Aritmetika: Razširi in dopolni se aritmetična učna tvarina prejšnjega razreda. Uporaba enačb prve stopnje. Nauk o potencah in korenskih izrazih. — Geometrija: Poševna in pravokotna projekcija najenostavnejših teles; tločrt in načrt. Medsebojna lega premic in ravnin v prostoru. Lastnosti, preseki, površje in prostornina prizem, piramid, valjev, stožcev, krogle in njenih delov. Pravilna telesa; vrtenine. — Naloge in domače vaje kakor v I.

8. **Prirodopis** (3 ure na teden). I. polletje: Rudnistvo in glavne poteze iz geologije. Mineralogični pouk spodnje stopnje se pogloblja in izpopolnjuje v morfološkem, fizikalnem in kemičnem oziru. Osnovni pojmi geologije. — II. polletje: Rastlinstvo: Glavne poteze iz anatomije in rastlinske fiziologije. Pregled trosocvetek z morfološkega in razvojnozgodovinskega stališča s posebnim ozirom na one rastline, ki so važne za gospodarstvo v naravi ali za človeka. Najimenitnejše družine semenskih rastlin v njihovem naravnem redu na podlagi morfoloških, anatomičnih in bioloških razmer. Obravnavajo se predvsem koristne in škodljive rastline.

VI. razred.

1. **Verouk** (2 uri na teden). Resnice katoliške vere.

2. **Slovenščina** (3 ure na teden). Lirika in dramatika. Najimenitnejši liriki in dramatik do najnovejše dobe. Sestava drame; pokaže se na vzornem zgledu. — Čitanje iz srbohrvaške proze. Vzporedno s tem: Vežbanje v cirilski pisavi. Branje lažjih staroslovenskih tekstov (Brižinski spomeniki, cerkvenoslovanski evangeljski teksti i. podob.); pogloblitve posebnosti staroslovenskega glaso- in oblikoslovja v

primeri s slovenščino in srbohrvaščino; kratek pregled staroslovenskih jezikovnih virov; začetki slovenske literarne zgodovine (10.—15. stoletje). Privatno berilo iz vseh vrst leposlovja. Učenje na pamet kakor v V. razredu, posebno epičnih pesnitev Prešernovih. Naloge kakor v V. razredu, z vežbanjem domišljije in razuma.

3. **Nemščina** (4 ure na teden). Berilo kakor v V. razredu. Iz leposlovja lirične pesmi. Učenje na pamet in predavanje kakor v V. — Slovnica: Sistematično obravnavanje najlažjih glasoslovnih pravil. — Pismene naloge kakor v V.

4. **Latinščina** (6 ur na teden). Berilo: 5 ur na teden. V I. polletju Salustijev Jugurtha ali Catilina; vsaj en Ciceronov govor „in Catilinam“; v II. polletju Vergilijeva Eneida, izbor, tako da dobi učenec pregled celotne vsebine in sestave te pesnitve. Poizkušnje iz eklog in georgikov po učiteljevi izvolji. — Slovničnostilističen pouk (1 uro na teden) in šolske naloge kakor v V.

5. **Grščina** (5 ur na teden). Berilo: V I. polletju Homer, Ilias (izbor v obsegu 6—7 knjig). — V II. polletju Herodot, izbor s posebnim ozirom na perzijske vojne. Poleg tega po možnosti ena biografija Plutarhova. Slovnica in pismene naloge kakor v V.

6. **Zgodovina in zemljepis** (5 ur na teden). **Zgodovina** (4 ure na teden): Nadaljevanje in konec zgodovine Rimljanov. Zgodovina srednjega veka in novega veka do vestfalskega miru. — **Zemljepis** (1 uro na teden): Severna, vzhodna in srednja Evropa (razen Avstrijsko-ogrske monarhije) po načrtu V. razreda. Afrika in Azija pregledno.

7. **Matematika** (3 ure na teden). Aritmetika: Nauk o potencah in korenskih izrazih; imaginarna in kompleksna števila. Logaritmi ter njih uporaba. Enačbe druge stopnje z eno in več neznankami. Najenostavnejše enačbe višjih stopenj, ki se dajo pretvoriti na kvadratne enačbe. Načrtavanje kvadratne funkcije in razreševanje enačb druge stopnje s pomočjo načrtavanja. — Geometrija: Obnovi, razširi in dopolni se stereometrija iz nižjih razredov. Trigonometrija: Kotne funkcije, njih grafično predočevanje in medsebojna zveza. Razreševanje pravokotnih in poševnokotnih trikotnikov. Goniometrijske enačbe. Uporaba trigonometrije pri razreševanju nalog iz planimetrije, stereometrije, zemljemerstva, zemljepisja, astronomije itd. — Naloge in domače vaje kakor v I.

8. **Prirodopis** (2 uri na teden). Živalstvo. Somatologija z ozirom na najvažnejša dejstva iz fiziologije in zdravoslovja. Živalski redovi na podlagi tipičnih oblik z morfološko-anatomijskega, kjer je umestno, tudi z razvojnozgodovinskega stališča; izključene so posameznosti zoološkega sestava, ki se lahko pogrešajo.

Pregled tedenskih ur
v obveznih predmetih po posameznih razredih.

Predmeti	I. a	I. b	II.	III.	IV.	V.	VI.	Skupaj
Verouk	2	2	2	2	2	2	2	14
Slovenščina	3	3	3	3	3	3	3	21
Nemščina	5	5	5	4	4	4	4	31
Latinščina	8	8	7	6	6	6	6	47
Grščina	—	—	—	5	4	5	5	19
Zgodovina	—	—	2	2	2	3	4	13
Zemljepis	2	2	2	2	2	1	1	12
Matematika	3	3	3	3	3	3	3	21
Prirodopis	2	2	2	—	—	3	2	11
Fizika (in kemija)	—	—	—	2	3	—	—	5
Lepopis	1	1	—	—	—	—	—	2
Skupaj	26	26	26	29	29	30	30	196

Neobvezni predmeti.

1. Prostoročno risanje. V tem predmetu so se poučevali vsi učenci prvega razreda v oddelkih *a* in *b*; vsak oddelek 3 ure na teden. Risanje ploskih geometričnih ornamentalnih oblik kot predvaja za proste okraske; prosti okraski; stilizirani cvetni liki; liki posod v geometričnem načrtu. Risbe se izvajajo s svinčnikom in s čopičem v dveh do treh barvah.

2. Telovadba. V tem predmetu so se poučevali učenci v oddelkih po razredih; vsak razred je telovadil 1 uro na teden. Vaje so bile redovne in proste ter na orodju: prosto skakanje na viš in na daljavo; razovne, poševne in navpične lestve; plezalni drogovi in plezalna vrv; drog, bradlja, konj, koza, krogi. Ob ugodnem vremenu se je vršila telovadba tudi na prostem. Telovadbe so se udeleževali vsi, razen onih učencev, ki so bili oproščeni na podlagi zdravniškega izpričevala.

3. Italijanščina se je poučevala v dveh tečajih po Mussafijevi slovnici. Tvarina se je pa obravnavala, kolikor je bilo mogoče, po metodi, po kateri je sestavljena Juvančičeva francoska slovnica: jemale so se le italijanske vaje, pa tudi v teh so se izbirali stavki, ki so med seboj v zvezi; prevajalo se je le toliko, kolikor je bilo za umevanje

neobhodno potrebno, sicer pa so se tudi pismene naloge dajale v obliki italijanskih vprašanj, na katera so lahko učenci odgovarjali več ali manj prosto na podlagi predelane tvarine.

4. **Francoščina** se je poučevala v enem kurzu 2 uri na teden po Fr. Juvančičevi slovnici. Ker so se je udeleževali le odlični učenci iz višjih razredov, je bilo mogoče razširiti slovniški obseg tvarine tudi na glagole, katerih pisatelj še ne obravnava v I. delu, ki je doslej izšel.

5. **Petje**. Ta predmet se je poučeval v dveh tečajih: I.a, I.b, II. (vsak razred 1 uro na teden) in III.—VI. skupaj (1 uro na teden.) V prvem tečaju se je predavalo: O petju sploh (začetek in razvoj), organ glasu in njegove napake, mutacija, splošna pravila za petje (dihanje, stoja, odpiranje ust, predavanje), sestav not in razni ključi. Takt, tempo, dinamična znamenja, intervali, prestavna znamenja, tonovi načini. Primerne vaje in pesmi. V drugem tečaju: Pregled vseh dur- in molškal, intervali, obrat intervalov, konsonance in disonance, razveze disonanc. O harmoniji sploh. Trizvok, lega trizvoka, glavni in postranski trizvoki, postop in zveza trizvokov. Primerne naloge in vaje. Pelo se je več zborov cerkvenega in svetnega značaja. — Udeležba v prvem tečaju: vsi učenci prvega in drugega razreda. — Udeležba v drugem tečaju: v I. polletju 61, v II. polletju 52 učencev. — Cerkveni zbor je štel 67 pevcev.

6. **Stenografija (slovenska)**. V tem predmetu so se poučevali učenci V. in VI. razreda v dveh tečajih po 1 uro na teden. Učna knjiga za 1. tečaj (1 uro na teden) je bila „Slovenska stenografija“, Fr. Novak. Prvi del. Korespondenčno pismo. 2. izdaja (1910): Nauk o črkah in njihovem zlaganju v besede (besedotvoritev); nauk o besedah, nastalih po izpeljavi in sestavi, in o besednih plemenih, njihovem pregibanju in krajšanju (besedno krajšanje). Udeležba v I. polletju: 41 učencev, v II. polletju: 34 učencev. Učna knjiga za 2. tečaj (1 uro na teden) je bila „Slovenska stenografija“, Fr. Novak. Drugi del (1901): Debatno pismo ali stavkovno krajšanje. Udeležba v I. polletju: 12 učencev, v II. polletju: 11 učencev.

III.

Učne knjige,

ki bodo služile pouku v šolskem letu 1911/12.

Za I. razred.

Veliki katekizem ali krščanski nauk.

Sket-Janežič. Slovenska slovnica za srednje šole. 9. izdaja.

Sket-Wester. Slovenska čitanka za I. razred srednjih šol.

- Končnik-Fon. Deutsches Lesebuch I.
Tominšek. Latinska slovnica.
Wiesthaler-Tominšek. Latinske vadbe za prvi gimnazijski razred. 4. izdaja.
Pajk. Zemljepis za I. gimnazijski razred.
Kozenn-Haardt. Geographischer Atlas für Mittelschulen. 42. Ausgabe.
Matek-Peterlin. Aritmetika za nižjo stopinjo srednjih šol.
Mazi. Geometrijski nazorni nauk za I. razred.
Macher. Prirodopis živalstva za nižje razrede srednjih šol.
Macher. Prirodopis rastlinstva za nižje razrede srednjih šol.

Za II. razred.

- Veliki katekizem ali krščanski nauk.
Sket-Janežič. Slovenska slovnica za srednje šole. 9. izdaja.
Sket-Wester. Slovenska čitanka za II. razred srednjih šol.
Willomitzer-Tschinkel. Deutsche Sprachlehre für österreichische Mittelschulen. 13. Auflage.
Nemško berilo se pozneje naznani.
Tominšek. Latinska slovnica.
Wiesthaler. Latinske vadbe za drugi gimnazijski razred. 3. izdaja.
Vrhovec-Bežek. Zemljepis za spodnje in srednje razrede srednjih šol.
II., 2. izdaja.
Kozenn-Haardt. Geographischer Atlas für Mittelschulen. 41. Ausgabe.
Kaspert. Zgodovina starega veka za nižje razrede srednjih šol.
Putzger. Historischer Schulatlas. 27.—30. Auflage.
Aritmetika kakor v I.
Mazi. Geometrijski nazorni nauk za II. razred.
Macher. Prirodopis živalstva za nižje razrede srednjih šol.
Macher. Prirodopis rastlinstva za nižje razrede srednjih šol.

Za III. razred.

- Stroj. Liturgika.
Karlin. Zgodovina razodetja božjega v stari zavezi.
Tominšek. Latinska slovnica.
Požar. Latinske vadbe za III. gimnazijski razred.
Košan. Latinska čitanka za III. gimnazijski razred.
Tominšek. Grška slovnica.
Tominšek. Grška vadnica.
Sket-Janežič. Slovenska slovnica za srednje šole. 9. izdaja.
Sket. Čitanka za III. razred srednjih šol. 2. izdaja.
Willomitzer-Tschinkel. Deutsche Grammatik für österreichische Mittelschulen. 13. Auflage.

Štritof. Deutsches Lesebuch für die III. Klasse slowenisch-utraquistischer Mittelschulen. 2. Auflage.

Vrhovec-Bežek. Zemljepis za spodnje in srednje razrede srednjih šol. II., 2. izdaja.

Kozenn. Geographischer Atlas für Mittelschulen. 41. Ausgabe.

Mayer-Kaspret. Zgodovina srednjega veka.

Mayer-Kaspret. Zgodovina novega veka.

Putzger. Historischer Schulatlas. 27.—30. Auflage.

Aritmetika kakor v I.

Geometrija se pozneje naznani.

Senekovič. Fizika za nižje gimnazijske razrede. 3. natis.

Za IV. razred.

Karlin. Zgodovina razodetja božjega v novi zavezi.

Sket-Janežič. Slovenska slovnica za srednje šole. 9. izdaja.

Sket. Čitanka za IV. razred srednjih šol.

Willomitzer. Deutsche Grammatik. 12. Auflage.

Štritof. Deutsches Lesebuch für die IV. Klasse slowenisch-utraquistischer Mittelschulen. 2. Auflage.

Tominšek. Latinska slovnica.

Požar. Latinske vadbe za IV. gimnazijski razred.

Caesar. De bello Gallico, ed. Pramer.

Tominšek. Grška slovnica.

Tominšek. Grška vadnica.

Mayer-Kaspret. Zgodovina novega veka.

Orožen. Zemljepis avstrijsko-ogrske države (Domovinoznanstvo) za IV. razred srednjih šol.

Putzger. Historischer Schulatlas. 27.—29. Auflage.

Kozenn. Geographischer Atlas für Mittelschulen. 41. Ausgabe.

Matek. Aritmetika in algebra za IV. in V. gimnazijski razred.

Matek-Mazi. Geometrija za IV. in V. gimnazijski razred.

Fizika kakor v III.

Herle. Kemija in mineralogija za IV. razred.

Za V. razred.

Svetina. Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol. Prva knjiga.

Sket-Janežič. Slovenska slovnica za srednje šole. 9. izdaja.

Sket. Slovensko berilo za V. in VI. razred. 3. izdaja.

Willomitzer. Deutsche Grammatik. 10.—11. Auflage.

Bauer - Jelinek - Pollak - Streinz. Deutsches Lesebuch für Gymnasien.

V. Band. 2. Auflage. (Ohne mittelhochdeutsche Texte.)

Tominšek. Latinska slovnica.

- Brežnik. Latinske vadbe za peti in šesti gimnazijski razred.
Livii ab urbe condita libri I., II., XXI., XXII., ed. Zingerle.
Ovids ausgewählte Gedichte, von Sedlmayer.
Caesar, de bello Gallico, ed. Pramer.
Tominšek. Grška slovnica.
Tominšek. Grška vadnica.
Prinz. Auswahl aus Xenophon. I. Teil. Einleitung mit Text. S. Tominškovim slovarčkom.
Homers Ilias, von Christ.
Pirc. Zgodovina starega veka.
Vrhovec-Bežek. Zemljepis za spodnje in srednje razrede srednjih šol.
II., 2. izdaja.
Putzger. Historischer Schulatlas. 27.—29. Auflage.
Kozenn. Geographischer Atlas für Mittelschulen. 41. Ausgabe.
Matek. Aritmetika in algebra za četrty in peti gimnazijski razred.
Matek-Mazi. Geometrija za četrty in peti gimnazijski razred.
Poljanec. Mineralogija in geologija za velike gimnazije.
Macher. Botanika za višje razrede srednjih šol.

Za VI. razred.

- Pečjak. Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol. Druga knjiga.
Sket-Janežič. Slovenska slovnica za srednje šole. 8. ali 9. izdaja.
Sket. Slovensko berilo za V. in VI. razred. 3. izdaja.
Willomitzer. Deutsche Grammatik. 10.—11. Auflage.
Bauer-Jelinek-Pollak-Streinz. Deutsches Lesebuch für Gymnasien. VI. Band.
Tominšek. Latinska slovnica.
Brežnik. Latinske vadbe za peti in šesti gimnazijski razred.
Scheidler. Des C. Sallustius bellum Catilinae, bellum Jugurthinum und Reden und Briefe aus den Historien zum Schulgebrauche herausgegeben.
Nohl. Ciceros Reden gegen L. Catilina und seine Genossen.
Klouček. Vergils Aeneis nebst ausgewählten Stücken der Bucolica und Georgica.
Tominšek. Grška slovnica.
Tominšek. Grške vadbe.
Homers Ilias, von Christ.
Herodot. Auswahl von Scheindler.
Pirc. Zgodovina starega veka.
Pirc-Komatar. Zgodovina srednjega veka.
Vrhovec-Bežek. Zemljepis za spodnje in srednje razrede srednjih šol.
II., 2. izdaja.
Putzger. Historischer Schulatlas. 25.—28. Auflage.

Kozenn. Geographischer Atlas für Mittelschulen. 39.—40. Ausgabe.
Matek-Zupančič. Aritmetika in algebra za VI., VII. in VIII. gimnazijski razred.

Matek. Geometrija za VI., VII. in VIII. gimnazijski razred.

Poljanec. Prirodopis živalstva za višje razrede srednjih šol.

Za VII. razred.

Pečjak. Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol. Tretja knjiga.

Sket-Janežič. Slovenska slovnica za srednje šole. 8. ali 9. izdaja.

Sket. Staroslovenska čitanka za višje razrede srednjih šol.

Sket. Slovenska slovstvena čitanka za VII. in VIII. razred. 2. izdaja.

Willomitzer. Deutsche Grammatik. 10.—11. Auflage.

Bauer - Jelinek - Pollak - Streinz. Deutsches Lesebuch für Gymnasien.

VII. Band.

Tominšek. Latinska slovnica.

Latinska vadnica se pozneje naznani.

Cicero. De imperio Cn. Pompei, ed. Nohl.

Cicero. Pro Archia poeta, ed. Nohl.

Cicero. Pro Murena, ed. Kornitzer.

Vergils Aeneis v. Klouček, kakor v VI. razredu.

Plinii epistulae, ed. Kukula.

Tominšek. Grška slovnica.

Homers Odyssee, v. Christ. 4. Auflage.

Demosthenes. Ausgewählte Reden von Wotke. 5. Auflage.

Plato. Apologie des Sokrates, v. Christ.

Zgodovina se pozneje naznani.

Putzger. Historischer Schulatlas. 25.—28. Auflage.

Kozenn. Geographischer Atlas für Mittelschulen. 39.—40. Ausgabe.

Matek-Zupančič. Aritmetika in algebra za VI., VII. in VIII. gimnazijski razred.

Matek. Geometrija za VI., VII. in VIII. gimnazijski razred.

Fizika in kemija se pozneje naznanita.

Logika se pozneje naznani.

IV.

Prebrana tvarina.

A. Iz latinščine.

III. razred: Cornelius Nepos (ed. Košan): Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Lysander, Pelopidas, Epaminondas. Curtius Rufus (ed. Košan): št. 2, 3, 5, 7. — Privatno: Pausanias, Thrasybulus, Agesilaus, Hamilcar.

IV. razred: Caesar. De bello Gallico (ed. Pramer): I., II.

V. razred: Ovidius (ed. Sedlmayer): Metam. 1—6, 10, 12, 16 Trist. 1, 2, 8. — Livius (ed. Zingerle): I., 1—30, XXI., 1—45. — Privatno: Metam. 17, 18, 20, 27, 28, 29. Eleg. 1, 5. Fast. 2, 3, 6, 10, 12, 14, 15, 16.

VI. razred: Cicero (ed. Nohl): In Catilin. or. I. Sallustius (ed. Scheindler): bellum Jugurth., Vergilius (ed. Klouček): Aeneid. I., II., IV. — Privatno: Cicer. or. in Catil. II., IV., Sall. bell. Catilin. 1—30, Vergil. Aeneid. III., 1—440, V., 1—35, VI., VIII., 1—150, IX., 1—122, X., 1—361, XI., XII., 790—952. Georgic. št. I., IV., V., VI., VII., XII.

B. Iz grščine.

V. razred: Xenophon (ed. Prinz): 1—6a, b; 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15. Homer (ed. Christ): Iliad. I., II., III. — Privatno: Xenophon 6c, d.

VI. razred: Homer (ed. Christ): Iliad. III, IV., 1—250, 422—544, VI., XVI., XVIII. — Herodot (ed. Scheindler): I., 1—5, V., 99—105, VI., 94—120, VII., 1—25, 33—56, 100—105, 131—144, 172—177. Plutarch (ed. Schickinger.) Pericl. III.—VI. — Privatno: Homer: IV., 293—364, V. Herodot: I., 23—24, 28—33, 85—88, 108—130, 204—214, II., 2, III., 1—3, 14, 15, 39—43, 119, 120—125, 153—159, V., 35—38, 49—54, 97, 99—126, VI., 1—21, 25—31, 43—45.

V.

Pismene naloge.

A. Iz slovenščine.

V. razred.

1.*¹ a) Najlepši dan letošnjih vélikih počitnic. b) Moje potovanje o letošnjih vélikih počitnicah. — 2. Kakšne misli se nam vzbujajo na izprehodu v jesenski naravi? — 3.* a) Pogovor z rumenim solncem. b) Pogovor z bledo luno. (Po motivu iz narodne pesmi o „Lepi Vidi“.) — 4. Razložek med pravljico in pripovedko. (Na temelju obravnane tvarine.) — 5.* Pomen Sredozemskega morja v starem veku. — 6. Naše razvedrilo v zimski naravi. — 7.*

„Iz srca so vrgli oporoko,
Oporoko Svetopolka kralja.
A pokora za ta greh veliki
Vnukom bo še poznim — tujčev jarem.“

(Anton Aškerc, Svetopolkova oporoka.)

— 8. Pozdrav čebelici v zgodnji pomladi. — 9.* Hrepenenje po Veliki noči. — 10. „No gde sreča, tu je i nesreča.“ („Kosovo“. IX. Kosovski

¹ Z * so zaznamovane domače naloge.

boj.) — 11.* Kosovski boj v narodni pesmi in v zgodovini. — 12. Kralj Matjaž v boju za vero in pravico. (Slika po motivih iz narodnih pripovedek.)

VI. razred.

1.* Slava osemdesetletnemu vladarju! (Slavnostni govor pred součenci ob osemdesetletnici cesarjevega rojstva.) — 2. „Al jezero, ki na njegov pokrajni — Stojiš, ni, Črtomir, podoba tvôja?“ (Krst pri Savici.) — 3.* a) Katere okoliščine so pospešile Bogomilino izpreobrnitev h krščanstvu? b) Ali je Prešeren Črtomirovo izpreobrnjenje h krščanski veri dovolj utemeljil? — 4. Kateri motivi v povesti o Martinu Krpanu so nam že znani iz svetovnega slovstva? — 5.* Non multa, sed multum. — 6. Zakaj pozdravlja pesnik Gregorčič tako srčno „drago oljkovo drevo“? — 7.* Prešernova „Nova pisarija“. (Osnutek.) — 8. „Boj se onoga, tko je vîkô — Bez golema mrijet jada!“ (Smrt Smail-age Čengijica. I., 62—63.) — 9.* Kako vzbuja Mažuranič v svojem epu „Smrt Smail-age Čengijica“ stalno našo pozornost? — 10. „Mož in oblakov vojska“ pred Ajdovskim gradcem in pred šatorom Smail-age Čengijica. — 11.* Od zmagoslavja do blaznosti. (Dušeslovni razvoj dejanja v Stritarjevem „Orestu.“) — 12. Ivan Zrinjski v Medvedovem „Kacijanarju“ — vzor zvestobe.

B. Iz nemščine.

V. razred.

1. Der Kampf zwischen Hildebrand und Hadubrand nach dem alten Heldengedicht. — 2. Die Bestrafung der Mörder des Dichters Ibykus nach Schillers Darstellung. — 3. a) Die Macht des Gesanges. (Im Anschluß an Uhlands „Bertran de Born.“) b) Die Geschichte des Nibelungenhortes. — 4. Siegfrieds und Kriemhilds Jugend. (Ein Vergleich.) — 5. Gunter und Hagen nach der Ermordung Siegfrieds. (Eine Charakteristik.) — 6. Kriemhild als Rächerin. — 7. Die Bedeutung der mittelalterlichen Klöster für die Kulturgeschichte. (Im Anschluß an Scheffels „Ekkehard.“) — 8. Die Entwicklung und Vollendung des Charakters des Schiffbrüchigen in Chamissos „Salas y Gomez“. — 9. Das Schicksal Hagens von Irland und das seiner Enkelin Gudrun. (Ein Vergleich.) — 10. Parzivals Aufenthalt bei Trevrizent.

VI. razred.

1. a) Wie verbreitete sich die Kultur in Europa? (Nach dem Lesestück „Neu-Europa.“) — b) Aus meiner Ferienreise. — 2. „Das gibt ein doppelt Lachen, — Was Freunden wird erzählt. — Der kann sein Leid vergessen, — Der es von Herzen sagt.“ (Simon Dach.) — 3. Die

Sixtinische Madonna. (Charakteristik der einzelnen Gestalten des Bildes.) — 4. a) Die Bedeutung des „Simplicius Simplicissimus“ von Grimmsel-hausen in der Geschichte des deutschen Romans. b) Wie äußert sich der Charakter Christian Günthers in seinem Gedichte „An Leonore“? — 5. „Ihr Schüler der Natur, ihr kennt noch güldne Zeiten.“ (Albrecht von Haller, Die Alpen.) — 6. Die Vorboten des Frühlings. — 7. „Verzweifle keiner je, dem in der trübsten Nacht — Der Hoffnung letzte Sterne schwinden!“ — 8. Major von Tellheims hervorragendste Charaktereigenschaften. — 9. Die Freuden des Wonnemonats. — 10. Der Gegensatz zwischen der alten und der neuen Zeit in Goethes „Götz von Berlichingen“.

Fr. Reból.

VI.

Učila.

I. Gimnazijska knjižnica.

A. Učiteljska knjižnica.

Varuh: Prof. dr. Jožef Demšar.

Učiteljska knjižnica se je pomnožila za 36 del, oziroma 137 zvezkov. Koncem šolskega leta 1910/11 šteje učiteljska knjižnica 1748 del v 3917 zvezkih.

Časopisi in zborniki:

1. Allgemeines Literaturblatt. Herausgegeben durch die österreichische Leo-Gesellschaft. XX. Jahrgang. Erscheint am 15. und letzten jedes Monates.
2. Archiv für slawische Philologie. XXXII. Band. Erscheint in Heften zu 10 Bogen oder Doppelheften zu 20 Bogen, je vier Hefte bilden einen Jahrgang.
3. Carniola. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Mitteilungen des Museal-Vereines für Krain. Comptes-Rendus de l' Association du Musée de la Carniole. Nova vrsta. Letnik II.
4. Christlich-pädagogische Blätter. Monatsschrift für Religionsunterricht und Jugendseelsorge. Herausgegeben vom Wiener Katecheten-Verein. XXXIV. Jahrgang. Monatlich eine Nummer.
5. Čas. Znanstvena revija „Leonove družbe“. Letnik V. Izhaja po desetkrat na leto.
6. Časopis za zgodovino in narodopisje. Izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru. VIII. letnik.
7. Dom in Svet. Leposlovju in znanstvu. Leto XXIV. Izhaja 25. dne vsakega meseca.
8. Der Gral. Monatsschrift für schöne Literatur. V. Jahrgang.

9. Hochland. Monatsschrift für alle Gebiete des Wissens, der Literatur und Kunst. VIII. Jahrgang.
10. Hrvatska Straža za kršćansku prosvjelu. Godina IX. Izlazi svakoga drugoga mjeseca.
11. Katechetische Blätter. Organ des Münchener Katechetenvereines. Neue Folge. XII. Jahrgang. Monatlich erscheint ein Heft.
12. Kultur, Die. Viertel-Jahrschrift für Wissenschaft, Literatur und Kunst. Herausgegeben von der österreichischen Leo-Gesellschaft. XII. Jahrgang.
13. Lehrproben und Lehrgänge aus der Praxis der höheren Lehranstalten. Zur Förderung der Zwecke des erziehenden Unterrichts. 1911. Erscheinen vierteljährlich.
14. Ljubljanski Škofijski list. Leto 1911.
15. Ljubljanski Zvon. Mesečnik za književnost in prosveto. Letnik XXXI.
16. Nastavni vjesnik. List za srednje škole. Izdaje Društvo hrvatskih srednješkolskih profesora. Knjiga XIX.
17. Natur und Kultur. VIII. Jahrgang. Monatlich 2 Hefte.
18. Naturwissenschaftliche Wochenschrift. Organ der deutschen Gesellschaft für volkstümliche Naturkunde in Berlin. Neue Folge. X. Band.
19. Österreichische Turn-Schule. Monatschrift zur Förderung des österreichischen Turnwesens in Schule und Verein. IV. Jahrgang.
20. Planinski Vestnik. Glasilo „Slovenskega Planinskega Društva“. Leto XVII. Izhaja desetkrat na leto.
21. Slovan. Mesečnik za književnost, umetnost in prosveto. IX. letnik.
22. Slovenski Sokol. Glasilo „Slovenske Sokolske Zveze“. VIII. letnik. Izhaja 25. dne vsakega meseca.
23. Slovenski Učitelj. Glasilo slovenskih kršćanskih in katehetskih društev. Letnik XII. Izhaja sredi vsakega meseca.
24. Stimmen aus Maria Laach. Katholische Blätter. Jahrgang 1911. Jährlich 10 Hefte.
25. Verordnungsblatt für den Dienstbereich des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht. Jahrgang 1911.
26. Zeitschrift für das Gymnasialwesen. LXV. Jahrgang. Jährlich 12 Hefte.
27. Zeitschrift für den deutschen Unterricht. 25. Jahrgang. Erscheint in Monatsheften.
28. Zeitschrift für den Physikalischen und Chemischen Unterricht. 24. Jahrgang. Erscheint sechsmal jährlich.
29. Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. 52. Jahrgang. Erscheint zwölfmal jährlich.
30. Zeitschrift für Lehrmittelwesen und pädagogische Literatur. VII. Jahrgang. Jährlich erscheinen zehn Hefte.

31. Zeitschrift für Schulgeographie. XXXII. Jahrgang. Erscheint am Ersten jedes Monates.

Knjižnica je ud:

32. Družbe sv. Mohorja.

33. Hrvaške Matice.

34. Slovenske Matice.

35. Šolske Matice.

B. Dijaška knjižnica.

Varuh: Prof. dr. Jožef Demšar.

a) Slovenska se je pomnožila za 21 del, ozirna 67 zvezkov. Koncem šolskega leta 1910./11. šteje 565 del v 1784 zvezkih.

b) Nemška se je pomnožila za 45 del, oziroma 127 zvezkov. Koncem šolskega 1910./11. šteje 354 del v 969 zvezkih.

II. Zemljepisna in zgodovinska učila.

Varuh: Prof. Jožef Kržišnik.

Zbirka se je pomnožila s temi-le učili:

a) *Zemljevid*: Cicalak-Rothaug, Kolonial- und Weltverkehrskarte.

b) *Slike*: 1. Wünsche, Geographische Wandbilder, Serie II. Europa: Stadt und Steppe in Südrubland, Spanischer Stierkampf, die Straße von Gibraltar, Heringsfang an der Küste von Norwegen, Rosenernte am Balkan, Weinlese in der Champagne, Ausbruch des Ätna.

2. Schneider und Metze, Hauptmerkmale der Baustile, 10 slik.

III. Prirodopisna zbirka.

Varuh: Prof. Frančišek Pengov.

Zbirka se je pomnožila z naslednjimi predmeti:

A. Zoologija.

I. Okostja: 1. človek, 2. zelena kuščarica, 3. grška kornjača, 4. gad, 5. zelena žaba, 6. krap.

II. Kalupi iz papirne mase: 7. človeški torso z glavo, razložljiv, 8. čeljust z različnimi zobmi, 9. roka z mišicami, 10. prerez kože.

III. Alkoholni preparati: 11. srce, 12. razvoj piščanca v jajcu, 13. razvoj belouške, 14. razvoj ribe (lososa), 15. anatomija raka, 16. ozka trakulja (*Taenia solium*) z glavo, 17. anatomija deževnika (*Lumbricus*), 18. trihina, 10 mikroskopskih preparatov, 19. morska meščenka (*Pelagia noctiluca*), 20. *Anemonia sulcata*, 21. razvoj žabe,

22. rečni piškur, 23. škrgoustnica, 24. kozolnjak, 25. salpa, 26. trtna uš, biološka skupina, 27. razvoj kačjega pastirja, 28. dvoustka (metljaj), 29. človeška glista (*Ascaris*), 30. morska kumara (Beröe), 31. zeleni trdoživ, 32. biologija vodnega pajka, 33. *Cobitis barbatula* (šivanka riba), 34. lipan, 35. lokarda, 36. električni skat, 37. anatomija ribe.

IV. Suhi preparati: 38. ovčji želodec (se napihne), 39. podolžni in poprečni prerez kosti, 40. slušne koščice človeške, 41. morski pes (mačji som), 42. postrv, 43. ščuka, 44. beluga, 45. mimicry, 8 raznih členonožcev, 46. morska igla, 47. morski konjiček, 48. plemenita koralja, 49. klasnjača (modreporski apnenik), 50. morska goba s sarkodo, 51. kočnjak indijskega in afrikanskega slona, 52. lobanja pliskavice (delfina), 53. kitovi usi (Barten).

V. Nagačeni preparati: 54. polh, 55. leščnikarica (*Haselmaus*), 56. plezovt, 57. dlěsk, 58. brglez, 59. čižek, 60. konopljenka, 61. kalin, 62. krivokljun, 63.—65. strnad navadni, — vrtni, — planinski, 66. črnoglavka, 67. penica vrtna, 68. kraljiček, 69. stržek, 70. škorec, 80.—81. taščica navadna, — modra, 82. čaplja nočna, 83. prepelica, 84. belka, 85.—86. navadni fazan, samec in samica, 87. kosec, 88.—90. senica navadna, modra, gozdna.

B. Botanika.

Izpopolnil se je že obstoječi park in nasadili so se novi stranski parki pri zavodu z rastlinami v učne namene.

I. Sadno drevje: 1. Azerolček (*Malus baccata*), 2. ringlo (*reineclaud*e), 3. mirabela, 4. češnja, 5. češnja polnocvetna, 6. oreh, 7. kutinja, 8. nešplja, 9. marelica, 10. gladka breskev (nektarina).

II. Divji listovci: 11. mandeljevo drevo, 12. pravi kostanj, 13. divji kostanj, 14. malolistna lipa, 15. velikolistna lipa, 16. maklen, 17. beli javor, 18. ostrolistni javor, 19. kalifornijski javor, 20. *Catalpa speciosa* (*Trompetenbaum*), 21. jerebika (*Sorbus aucuparia*), 22. Moka (*Sorbus aria*), 23. *Quercus pedunculata* (poletni hrast), 24. rdeči ameriški hrast, 25.—26. črna in siva jelša, 27.—28. veliki in mali jesen, 29. *Ailanthus glandulosa* (božansko drevo), 30. *Phellodendron amurense* (mandžurski plutovinec), 31.—34. topol bela, — laška, — kanadska, — balsamska, 35. cesarska Pavlovnija, 36. platana orijentalna, 37.—40. brest ameriški, — poljski, — gorski, — dolgopecljati, 41. bukev, 42. gaber, 43. *Liriodendron tulipifera* (*Tulpenbaum*).

III. Divji iglovci: 44.—47. jelka arizonska, — balzamska, — Douglasova, — Veitchova, 48. *Cryptomeria japonica*, 49.—50. *Juniperus* (brinje) *sabina*, — *virginiana*, 51.—52. *Larix* (mecesen) *europaea*, — *sibirica*, 53.—57. *Picea* (smreka) *excelsa*, — *nigra*, *orientalis*, — *pungens*, — *sitchensis*, 58.—61. *Pinus* (bor) *Cembra* (*cemprin*), — *Laricio austriaca*,

— silvestris, — Strobilus, 62. *Taxus (tisa) baccata*, 63. *Wellingtonia gigantea*, 64. *Thuja occidentalis*.

IV. Lepotno drevje in grmovje: 65. *Laurocerasus schipkaensis*, 66. *Prunus triloba* (Mandelkirsche), 67. *Ptelea trifoliata* (Lederbaum), 68. *Calycanthus* (dišeči grm), 69. *Cassia marylandica* (Gewürzrinde), 70. *Cladostis lutea* (rumeni les), 71. *Colutea arborescens*, (mehurno drevo), 72. *Coronilla Emerus* (Kronenwicke), 73. *Eleagnus argentea*, (Olweide), 74. *Forsythia*, 75. *Genista tinctoria* (barvilna košeničica), 76. *Hedysarum multiugum* (Hahnenkopf), 77. *Jasminum multiflorum*, pravi jazmin, 78. *Ilex aquifolium* (Stechpalme), 79. *Indigofera Gerardiana* (indkov grm), 80. Bela murva 81, — 82. *Prunus* (sliva) padus (čemž), — Mahaleb (Steinweichsel), 83. *Robinia hispida* (krasna rdeča rob.), 84. — 87. *Salix* (vrba) caprea, — alba vitellina, — vitellina britzensis, — purpurea pendula, 88. Kanadski bezeg, 89. *Symphoricarpos Heyeri* (Schneebeere), 90. — 91. *Tamarix* (tamariska) gallica, — tetrandra, 92. — 93. *Viburnum* (brogovita ali kozja pogačica) lantana, — tomentosa, 94. *Jucca filamentosa* (Palmenlilie), 95. — 96. *Ampelopsis* (divja trta) hederacea, — quinquefolia, 97. *Aristolochia Siphon* (Osterluzei) 98. *Bignonia radicans*, 99. *Clematis* (srobot) velikocvetna, bela in modra, 100. bršljan, 101. *Rhus Toxicodendron* (strupeni sumah), 102. *Wistaria multiuga* (glicina), 103. *Arabis alpina*, 104. *Bocconia japonica*, 105. *Dictamnus*, 106. *Eulalia japon. zebrina*, (pisana trava), 107. *Phytolacca decandra* (Kermesbeere), 108. rabarbar več vrst, 109. *Berberis Aquifolium* (vednozeleno mahonija), 110. *Sophora japonica* (Schnurbaum), 111. *Caragana* (grāšji grm), 112. *Hamamelis virginiana* (Zaubernuß), 113. *Liquidambar styraciflua* (Amberbaum), 114. *Echinops humilis* (krasna plavica), 115. *Digitalis* (naprstec) gloxiniaeflora, 116. Žlahtni malinjak, 117. plemeniti jagodnjak, 118. beluši raznih vrst, 119. rdeče grozdiče.

V. Praproti: 120. *Adiantum pedatum*, 121. *Aspidium Filix mas*, 122. *Aspidium Filix femina*, 123. *Asplenium alpinum*, 124. *Onoclea Struthiopteris*, 125. *Osmunda regalis*, 126. *Pteris aquilina* (orlova praproť), 127. *Scolopendrium undulatum* (jelenov jezik).

C. Mineralogija.

1. Zbirka kristalnih kalupov po dr. L. Poljančevi „Mineralogiji“ za V. razred, iz lepenke; dolžina kockinega robu 16 cm, ca 50 komadov.

2. Najvažnejše hemiedrije in njih postanek iz holoedrov; celoliki iz lepenke, poluploskveniki pa iz stekla, na stojalcih.

3. Postanek rodovitne zemlje (prsti) iz granita v 8 etapah.

IV. Prirodoslovna zbirka.

Varuh: *Prof. dr. Ivan Knific.*

Prirodoslovna zbirka šteje: *a)* učil za fiziko: 186 števil (aparatur) v 258 komadih, 43 utenzilij in 7 stenskih slik; *b)* učil za kemijo: 36 števil v 150 komadih ter 30 kemikalij.

VII.

Važnejši odloki višjih oblastev.

1. Z razpisom c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 8. januarja 1911, št. 54.118 ex 1910, se je z ozirom na ministerialni razpis z dne 6. januarja 1910, št. 51.094 ex 1909, razširila pravica javnosti, ki je bila podeljena I.—V. razredu, za šolsko leto 1910/11. tudi na šesti razred.

2. Razpis c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 22. februarja 1911, št. 35.613 ex 1910, določa, da pripadajo kinematografične predstave javnim predstavam in torej glede njih veljajo disciplinarni predpisi.

3. Razpis c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 30. marca 1911, št. 8661, določa šolske počitnice.

VIII.

Kronika.

Šolsko leto 1910/11. se je pričelo dne 14. septembra s sv. mašo. Ponavljalni izpiti so se vršili dne 13. septembra.

Dne 15. septembra se je pričel šolski pouk.

Dne 18. septembra je preč. g. arhidiakon, stolni kanonik Tomaž Kajdiž, blagoslovil novi trakt zavoda, ki je zdaj popolnoma dovršen.

Dne 4. oktobra je zavod obhajal god Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. Obenem se je vršila slavnost v proslavitev 80. rojstnega dne Njegovega Veličanstva s sledečim sporedom: A. V kapeli je bila sv. maša, ki jo je opravil ravnatelj dr. Janez Gnidovec. B. Sledila je slavnost v dvorani, in sicer: 1. pesem, 2. deklamacija, 3. govor ravnatelja dr. J. Gnidovca, 4. cesarska pesem. Sv. maše in slavnosti so se udeležili vsi učitelji in učenci.

Dne 18. in 19. oktobra, 18., 22., 24. in 26. novembra je zavod nadzoroval c. kr. deželni šolski nadzornik, gospod Francišek Hubad.

Dne 19. novembra je bila spominska sv. maša za Njeno Veličanstvo pokojno cesarico Elizabeto.

Božične počitnice so trajale od 24. decembra do 2. januarja.

Dne 31. januarja se je skončalo prvo polletje s sv. mašo in razdelitvijo polletnih izkazov.

Dne 1. februarja se je pričelo drugo polletje.

Dne 19. februarja je obiskal zavod prevzvišeni gospod dr. Andrej Karlin, novoimenovani škof tržaško-koprski. Za odhodnico se je visokemu gostu priredila v slavnostni dvorani skromna slavnost z godbo, deklamacijo in petjem.

Velikonočne počitnice so trajale od 12. do 18. aprila.

Dne 10. maja so šli učenci na izlet, deloma v Bohinj, deloma v Kamnik.

Binkoštna počitnica so trajale od 3. do 6. junija.

Dne 26. junija je priredilo vodstvo zavoda v proslavo godu prevzvišenega gospoda knezoškofa (namesto 13. junija) slavnost s petjem, godbo in predstavo žaloigre Radovan (spisal Josip Logar).

Prevzvišeni gospod knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič je ob mnogih prilikah obiskal zavod.

Šolsko leto se je sklenilo dne 6. julija z zahvalno sv. mašo in razdelitvijo letnih izpričeval.

IX.

Kako se je pospeševal telesni razvoj mladine.

Ugodna lega zavoda, svetli in zračni prostori popolnoma ustrezajo higieničnim zahtevam. Učenci se ob raznih prilikah navajajo k temu, da cenijo svoje zdravje. Mnogo so se gibali na prostem. Večinoma trikrat na dan so hodili na igrališče, redno trikrat na teden na izprehod, poleg tega so se hodili izprehajati, kadar se radi neugodnega vremena niso mogli igrati na prostem.

Ker je prostornost igrališč silno važna, da se morejo igre neovirano in uspešno vršiti, se je k dosedanjim igrališčem dodalo novo s precej velikim obsegom.

Igrale so se raznovrstne igre; ob ugodnem vremenu se je v gorkejšem času vršila tudi telovadba na igrališču.

Med posameznimi učnimi urami so bili stalni odmori; ker traja dopoldanski glavni odmor dvajset minut, so prebili učenci ob ugodnem vremenu tudi ta čas na prostem.

Pozimi se je sankanje pridno gojilo.

Dobro je služila učencem tudi domača kopel.

Zahvala ravnateljstva.

Za knjižnice in zbirke so naklonili zavodu lepih darov: Prezvise-
šeni gospod dr. Anton Bonaventura Jeglič, knezoškof ljubljanski; pre-
svetli g. dr. Andrej Karlin, škof tržaško-koprski; sl. Društvo slovenskih
profesorjev v Ljubljani; gospod J. Benedičič, župnik v Črnem vrhu
nad Vrhniko; g. A. Dolinar, župnik v p. v Kandiji; g. J. Dostal, knezo-
škofijski tajnik v Ljubljani; g. J. Hočevar, lekarnar na Vrhniki; gospod
A. Kocijančič, župnik na Mirni; g. A. Knol, župnik v Kolovratu; gospod
J. Nemanjič, župnik v Št. Janžu; g. St. Premrl, profesor glasbe, regens
chori v ljubljanski stolnici; g. V. Steska, ravnatelj knezoškofijske pisarne
v Ljubljani; g. Fr. Uršič, c. kr. davčni upravitelj v Škofji Loki. Vsem
tem gg. dobrotnikom in drugim, ki so se kakorkoli dobrohotno spomnili
zavoda, izreka ravnateljstvo presrečno zahvalo. Bog povrni!

XI.

Statistika učencev.

1. Število.	V razredu						Skupaj	
	I.		II.	III.	IV.	V.		VI.
	a.	b.						
Koncem šolskega leta 1909/10	45		51	41	37	36	—	210
Začetkom šolskega leta 1910/11	34	34	47	51	36	30	34	266
Med šolskim letom vstopilo	—	—	—	—	—	—	—	—
Vseh skupaj torej sprejetih	34	34	47	51	36	30	34	266
Med njimi:								
Na novo sprejetih, in sicer:								
Iz nižjih razredov premeščenih	31	32	7	4	—	—	—	74
Repentov	—	—	—	—	—	—	—	—
Zopet sprejetih, in sicer:								
Iz nižjih razredov premeščenih	—	—	39	47	36	30	34	186
Repentov	3	2	1	—	—	—	—	6
Med šolskim letom jih je izostalo	2	4	1	2	—	—	1	10
Število učencev koncem šolskega leta 1910/11	32	30	46	49	36	30	33	256
Med njimi:								
Javnih učencev	32	30	46	49	36	30	33	256
Privatistov	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Po rojstnem kraju.								
Iz Št. Vida nad Ljubljano	—	—	—	—	—	—	1	1
S Kranjskega sicer	30	26	45	48	36	30	31	246
S Štajerskega	1	1	—	1	—	—	—	3
S Koroškega	1	—	—	—	—	—	—	1
S Češkega	—	1	—	—	—	—	—	1
Iz Hrvatske in Slavonije	—	1	—	—	—	—	1	2
Iz Amerike	—	1	1	—	—	—	—	2
Skupaj	32	30	46	49	36	30	33	256
3. Po materinščini.								
Slovencev	32	29	46	49	36	30	33	255
Hrvatov	—	1	—	—	—	—	—	1
Skupaj	32	30	46	49	36	30	33	256
4. Po veri.								
Rimsko-katoliške veroizpovedi	32	29	46	49	36	30	33	255
Grško-katoliške veroizpovedi	—	1	—	—	—	—	—	1
Skupaj	32	30	46	49	36	30	33	256

	V razredu						Skupaj	
	I.		II.	III.	IV.	V.		VI.
	a.	b.						
5. Po starosti.								
10 let starih	3	—	—	—	—	—	3	
11 " "	5	3	1	—	—	—	9	
12 " "	13	13	9	—	—	—	35	
13 " "	10	13	18	7	1	—	49	
14 " "	1	1	15	15	4	1	37	
15 " "	—	—	3	14	10	2	29	
16 " "	—	—	—	12	13	12	3	
17 " "	—	—	—	1	7	6	10	
18 " "	—	—	—	—	1	7	16	
19 " "	—	—	—	—	—	2	4	
Skupaj .	32	30	46	49	36	30	33	256
6. Razredba.								
a) Koncem šolskega leta 1910/11 je bilo, da vstopijo v naslednji višji razred,								
odlično sposobnih	5	7	8	13	8	12	13	66
sposobnih	15	16	24	26	26	13	14	134
vobčesposobnih	3	1	6	3	—	—	—	13
nesposobnih	8	5	6	7	2	3	—	31
Ponavljalni izpit se je dovolil	1	1	2	—	—	2	4	10
Brez razredbe jih je	—	—	—	—	—	—	2	2
Skupaj .	32	30	46	49	36	30	33	256
b) Dodatek k šolskemu letu 1909/10:								
Ponavljalnih izpitov je bilo dovoljenih								
	—	—	2	—	—	—	—	2
Izpit je prebilo:								
Povoljno	—	—	2	—	—	—	—	2
Nepovoljno (ali jih ni prišlo)	—	—	—	—	—	—	—	—
Dodatnih izpitov je bilo dovoljenih								
	—	—	—	—	—	—	—	—
Torej je končni izid za šolsko leto 1909/10:								
Za vstop v naslednji višji razred je bilo:								
Odlično sposobnih	12	—	18	5	11	13	—	59
sposobnih	26	—	28	34	23	23	—	134
vobčesposobnih	1	—	2	—	2	—	—	5
nesposobnih	6	—	3	2	1	—	—	12
Skupaj .	45	—	51	41	37	36	—	210

7. Udeležba pri pouku v neobveznih predmetih:	V razredu						Skupaj	
	I.		II.	III.	IV.	V.		VI.
	a.	b.						
Prostorčno risanje	32	30	—	—	—	—	62	
Telovadba	31	29	43	49	33	26	30	241
Italijansčina (I. tečaj)	—	—	—	—	25	14	1	40
„ (II. tečaj)	—	—	—	—	2	11	10	23
Francoščina	—	—	—	—	2	5	4	11
Petje (I. tečaj s 3 oddelki)	32	30	46	—	—	—	—	108
„ (II. tečaj)	—	—	—	16	9	4	23	52
Stenografija slovenska (I. tečaj)	—	—	—	—	—	23	11	34
„ „ (II. tečaj)	—	—	—	—	—	—	11	11
8. Ustanove.								
Število štipendistov	—	1	3	6	3	5	7	25
Skupni znesek ustanov . . . K	—	400	668'50	1560	706'40	997'02	904'74	5236'66

XII.

Imenik učencev koncem šolskega leta 1910/11.

(Debeli tisk znači odličnjake.)

I. a. razred.

Bajda Anton, Štepanja vas pri Ljubljani.

Bergant Mavricij, Krasce pri Moravčah.

Demšar Janko, Sestranska vas pri Trati.

Ferjančič Edvard, Vipava.

Germovšek Alojzij, Lukovk pri Trebnjem.

Hartman Vladislav, Vodmat (Ljubljana).

Ilec Jožef, Goriča vas pri Ribnici.

Ipavec Alojzij, Idrija.

Kalan Franc, Dolenja vas pri Logatcu.

Kaplan Ivan, Velike Lašče.

Kočevar Frančišek, Podlož pri Ložu.

Košiček Jožef, Žužemberk.

Kraljič Ivan, Studenec pri Igu.

Lavrič Božidar, Nova vas pri Rakeku.

Mecilošek Engelbert, Zagorje ob Savi.

Merše Frančišek, Moste pri Komendi.

Mihevc Jožef, Dolenji Logatec.

Mrak Janez, Log pri Škofji Loki.

Muri Lambert, Zgorno Jezersko (Koroško).

Oman Peter, Žabnica.

Oražem Jožef, Globel pri Sodražici.

Pavlovčič Frančišek, Dol pri Borovnici.

Pečnik Alojzij, Stožice pri Ježici.

Perjatel Jožef, Škrajnek pri Ribnici.

Presiček Jožef, Zdole pri Vidmu (Štajersko).

Rus Frančišek, Dolenji Logatec.

Skvarča Ludovik, Slavina.

Sušnik Avgust, Škofja Loka.

Škerjanec Jernej, Volčji potok pri Radomljah.

Uršič Frančišek, Metlika.

Vončina Emil, Jesenice.

Žagar Martin, Spodnje Gameljne pri Šmartnem pod Šmarno goro.

I. b. razred.

Arko Jožef, Otavice pri Ribnici.

Bebar Janez, Kompolje pri Dobropoljah.

Bernot Ciril, Hrib pri Hinjah.

Dalis Rudolf, Pötschmühle (Češko).

Eršte Leopold, Dol. Medvedje selo pri Trebnjem.

Garin Janez, Laze pri Borovnici.

Glivar Ivan, Ambrus.

Hočevar Anton, Vel. Lašče.

Ileršič Jožef, San Paolo v Braziliji.

Kalan Andrej, Cerklje na Gorenjskem.

Kamin Mihael, Dolenja vas pri Čatežu.

Kozina Jožef, Dvorska vas pri Vel. Laščah.

Krek Mihael, Leskovača.

Magušar Valentin, Kropa.

Mencinger Franc, Gradec (Štajersko).

Mežan Ivan, Spodnji Brnik pri Cerkljah.

Mrak Anton, Log pri Škofji Loki.

Novak Franc, D. M. v Polju.

Oblak Otmar, Vrhnika.

Pavič Mile, Dragoševci (Hrvatska).

Pavlovčič Jakob, Igavas pri Starem trgu.

Raznožnik Janko, Lesce.

Rozman Alojzij, Sekoliči pri Suhorju.

Sevnik Franc, Št. Jurij pri Šmarijah. Stele Janko, Kamnik.

Škantelj Janez, Podpeč pri Dobropoljah.

Štrukelj Jožef, Zavrstnik pri Šmartnem pri Litiji.

Volk Alojzij, Kostel.

Vukšinič Martin, Radoviči pri Metliki.

Zorec Adolf, Škofja Loka.

II. razred.

Barbič Ivan, Meniška vas pri Toplicah.

Baškovč Ivan, Žejno pri Čatežu.

Blaznik Mihael Ludovik, Škofja Loka.

Blažič Franc, Žužemberk.

Čampa Matija, Slatnik pri Ribnici.

Demšar Franc Jožef, Sestranska vas pri Trati.

Exler Maks Vincencij, Kamnik.

Filipič Josip, Podpeč pri Preserjah.

Galovič Vojteh, Glince pri Ljubljani.

Guzelj Alojzij Milan, Škofja Loka.

Huč Alojzij, Gor. Ponikve pri Trebnjem.

Jenčič Franc, Podgorje pri Kamniku.

Jenko Ivan, Smlednik.

Jenko Mihael, Zgornji Bernik pri Cerkljah.

Jereb Jakob, Spodnji Bernik pri Cerkljah.

Jernejčič Ludovik, Fužina pri Zagradcu.

Kalan Janez star., Poljšica pri Ovsišah.

Kalan Janez ml., Stara Loka.

Kastelic Josip, Klečec pri Šmihelu.

Krašna Ivan, Dolga poljana pri Budanjah.

Kristan Ivan, Zali Log.

Lavrič Josip, Nova vas pri Blokah.

Legan Ivan, Gradenc pri Hinjah.

Marinko Edvard, Komanija pri Dobrovi.

Mauer Andrej, Postojna.

Mihevc Karol, Dol. Logatec.

Nastran Alojzij, Češnjevke pri Cerkljah.

Oblak Franc, Borovnica.

Oblak Ivan, Zgornji Bernik pri Cerkljah.

Oražem Ivan, Nemška vas pri Ribnici.

Pakiž Anton, Dane pri Ribnici.

Pipan Josip, Dravlje pri Št. Vidu nad Ljubljano.

Pirnat Alojzij, Zales pri Sv. Trojici.

Pliberšek Ivan, Ljubljana.

Sever Ivan, Ježica pri Ljubljani.

Simončič Pavel, Breg pri Šmartnem pri Litiji.

Sirnik Pavel, Zg. Kašelj pri D. M. v Polju.

Slak Anton, Gor. vrh pri Dobrničah.

Stanko Jurij, Pittsburg v Ameriki.

Stanonik Anton, Sestranska vas pri Trati.

Švet Jakob, Unec.

Štrukelj Alojzij, Štrukljeva vas pri Št. Vidu nad Cirknico.

Urbanija Anton, Podbrdo pri Moravčah.

Vurnik Stanislav Rudolf, Št. Vid pri Zatičini.

Zajec Milan, Trnovo pri Il. Bistrici.

Žagar Ivan, Hruševje pri Hrenovicah.

III. razred.

Ambrožič Francišek, Slávina.

Arko Jožef, Bukovica pri Ribnici.

Bajec Anton, Polhov Gradec.

Božič Leopold, Idrija.

Bukovič Ivan, Vipava.

Čepon Anton, Horjulj.

Češarek Jožef, Nemška vas pri Ribnici.
Debeljak Viktor, Škofja Loka.
Furlan Alojzij, Slap pri Vipavi.
Gorše Ivan, Vaše pri Preski.
Guzelj Vladimir Jožef, Škofja Loka.
Hribar Francišek, Liplje pri Zg. Tuhinju.
Jemec Valentin, Klopice pri Sv. Heleni.
Jerman Anton, Krka pri Šmihelu pri Novem mestu.
Kandare Janez, Dane pri Starem trgu pri Ložu.
Kastelic Francišek, Metnaj pri Zatičini.
Kastelic Ivan, Velike Pece pri Št. Vidu pri Zatičini.
Kenk Boris Maks Blazij, Ljubljana.
Kočevar Štefan, Stranska vas pri Semiču.
Koželj Jožef, Laniše pri Tunicah.
Krašovec Francišek, Št. Vid pri Zatičini.
Krivec Francišek, Sava pri Jesenicah.
Likar Ludovik, Vojsko.
Lipovšek Ivan, Krašnja.
Lovšin Jožef, Ribnica.
Lukec Gabriel, Sp. Kašelj pri D. M. v Polju.
Magajna Peter, Gorenje pri Studenem.
Mali Anton, Javornik pri Koroški Beli.

Marinko Ivan, Vnanje gorice pri Brezovici.
Mervar Alojzij, Cvibel pri Žužemberku.
Nadrah Ignacij, Mrzlo polje pri Zatičini.
Pavlin Francišek, Kremenca pri Št. Vidu p. C.
Pengal Alojzij, Velike Poljane pri Ribnici.
Perko Viktor, Podnart.
Počkaj Jakob, Veliko Ubeljsko pri Postojni.
Poje Stanislav, Vrhnika pri Ložu.
Puš Ludovik, Vel. Češnjice pri Št. Vidu pri Zatičini.
Raztresen Janez, Butanjeva pri Št. Joštu nad Vrhniko.
Rotar Stanislav, Šmartin pod Šmarno Goro.
Savinšek Jakob, Gornji grad (Štajersko).
Strah Jožef, Velike Lašče.
Šali Andrej, Češča vas pri Prečini.
Šifrar Andrej, Praprotno pri Selcih.
Šivavec Vincencij, Strmec pri Dolah pri Litiji.
Špenko Francišek, Selo pri Vodica.
Trampuš Rafael, Seničica pri Preski.
Varl Valentin, Kamna gorica.
Vidmar Peter, Vrtača pri Semiču.
Zupanc Francišek Jožef, Ljubljana.

IV. razred.

Ahačič Kozma, Trzič.
Benčina Francišek, Ravne pri Blokah.
Bidovec Valentin, Zalog pri Goricah.
Cerar Ivan, Dob pri Domžalah.
Dolničar Francišek, Hrastje pri Ljubljani.
Ferjančič Jožef, Manče pri Vipavi.
Gašpersič Jožef, Kropa.
Gerčar Jožef, Cvibelj pri Žužemberku.

Grat Mihael, Dragomelj pri Št. Jakobu ob Savi.
Hladnik Anton, Zg. Kašelj pri D. M. v Polju.
Hrovatin Janez, Dole pri Borovnici.
Jereb Peter, Sp. Bernik pri Cerkljah.
Klinar Francišek, Javornik.
Kobi Vladimir, Breg pri Borovnici.
Končan Anton, Domžale.

Kranjc Frančišek, Stara vas pri Postojni.
Lesar Janez, Gorenja vas pri Ribnici.
Moder Anton, Videm pri Dolu.
Mrhar Frančišek, Zlebič pri Ribnici.
Oblak Gabriel, Vrhnika.
Pelè Jožef, Vrhpolje pri Moravčah.
Perne Jožef, Povlje pri Trsteniku.
Peterlin Albin, Preserje pri Homcu.
Podboršek Peter, Zg. Domžale.
Poje Anton, Zg. Čačič pri Osilnici.

Potočnik Jakob, Sv. Lenart.
Rode Frančišek, Žiče pri Rovih.
Seljak Jernej, Sovra pri Žireh.
Škedelj Frančišek, Vrbovce pri Št. Jerneju.
Triller Janez, Virmaše pri Škofji Loki.
Ude Alojzij, Križe pri Trziču.
Vadnjal Janez, Hrenovice.
Verbič Frančišek, Vrhnika.
Walland Martin, Hlebce pri Lescah.
Zor Janez, Skaručina pri Vodicač.
Žgur Leopold, Goče pri Vipavi.

V. razred.

Adamič Silvester, Žlebič pri Ribnici.
Belec Frančišek, Glinca pri Št. Vidu nad Ljubljano.
Cundrč Jožef, Poljšica pri Gorjah.
Dolničar Vincencij, Sred. Gameljne pri Šmartnem pod Šmarno goro.
Dovč Janez, Stožice pri Ježici.
Gnidovec Albin, Veliki Lipovec pri Ajdovcu.
Gornik Anton, Sodražica.
Govekar Leopold, Smednik.
Hladnik Alojzij, Gorenji Kašelj pri D. M. v Polju.
Hrastelj Frančišek, Zagorje ob Savi.
Kern Frančišek, Praprotna polica pri Velesovem.
Koder Feliks, Preska.
Korbar Frančišek, Klanec pri Komendi.

Kvas Frančišek, Zalog pri Cerkljah.
Lovšin Vincencij, Jurjevica pri Ribnici.
Milavec Ciril, Jakovica pri Planini.
Morel Rafael, Mala Pristava pri Nadanjem selu.
Pirnat Frančišek, Verd pri Vrhniki.
Planinšek Mihael, Mali konec pri Polici.
Presetnik Frančišek, Kleče pri Ježici.
Radoš Martin, Radoši pri Radovici.
Semič Janez, Šturija.
Sever Friderik, Škofja Loka.
Stemberger Jožef, Goče pri Vipavi.
Solar Valentin, Kropa.
Udir Jožef, Besnica.
Urbančič Anton, Gorenji Logatec.
Vidmar Janez, Črni vrh nad Idrijo.
Vilfan Janez, Utik pri Vodicač.
Vilman Janez, Sava pri Jesenicah.

VI. razred.

Barle Jožef, Stranje pri Dobrniču.
Belec Karol, Št. Vid nad Ljubljano.
Dolinar Anton, Trata.
Dornik Ivan, Nevlje.
Dužnik Alojzij, Hrenovice.
Flajnik Peter, Hrast pri Vinici.
Gostiša Vincencij, Ajdovec.
Gruden Ivan, Idrija.
Hostnik Anton, Podroje pri Šmartnem pri Litiji.

Lužar Frančišek, Peč pri Polici.
Meršolj Valentin, Radoljica.
Naglič Karol, Šmarca pri Homcu.
Orehek Karol, Krasce pri Moravčah.
Peček Alojzij, Rob.
Peterlin Maks, Podboršt pri Komendi.
Pintar Janez, Sv. Duh pri Stari Loki.
Pivek Ivan, Idrija.

Plevnik Janez, Sp. Kašelj pri D. M.
v Polju.

Pogačar Valentin, Radoljica.

Potočnik Ciril, Žirovski vrh pri
Trati.

Schrems Edmund, Crnac v Slavoniji.

Stare Andrej, Spodnja Senica
pri Sori.

Svetelj Blaž, Podgorje pri Kamniku.

Šoklič Jakob, Mlino-Bled.

Šuštar Frančišek, Kot pri Vodicali.

Terčelj Filip, Šturija.

Urbanec Frančišek, Stara Fužina v Bohinju.

Urh Anton, Podlipa.

Valjavec Frančišek, Leše.

Vilhar Janez, Rakek.

Zor Vincencij, Vaše pri Preski.

Zupanc Alojzij, Znojile pri Krki.

Žužek Jožef, Velike Lašče.

XIII.

Naznanilo o začetku šolskega leta 1911/12.

Za prihodnje šolsko leto se bodo učenci vpisovali dne 18. septembra. Istega dne se bodo vršili ponavljalni izpiti.

Ravnateljstvo.

